

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра статистики та математичних методів в економіці
Кафедра економіки, права та управління бізнесом**

Допущено до захисту
Завідувачка кафедри
статистики та ММЕ
Ольвінська Ю.О.

“ ____ ” ^(підпис) _____ 2024 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

**зі спеціальності 051 «Економіка»
за освітньою програмою
«Бізнес-економіка та аналітика»**

**на тему: «Статистичний аналіз рівня життя населення
України»**

Виконавець:

студентка центру заочної та вечірньої форми
навчання

Макогон Ірина Сергіївна _____

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Самотосенкова Олена Вікторівна _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ	5
1.1. Рівень життя населення як соціально-економічна категорія.....	6
1.2. Сучасна концепція дослідження рівня життя населення в Україні	9
1.3. Система статистичних показників та методики оцінки рівня життя населення	12
РОЗДІЛ 2. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ у 2011-2023 рр.....	17
2.1. Аналіз динаміки матеріального становища населення України....	17
2.2. Регіональний аналіз розподілу доходів та витрат населення України.....	47
РОЗДІЛ 3. ІНТЕГРАЛЬНИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ ЖИТТЯ	53
НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ.....	53
3.1. Аналіз рівня життя населення за методикою розрахунку інтегрального показника.....	53
3.2. Прогнозування рівня доходів та витрат населення України.....	57
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Рівень життя населення є важливим соціально-економічним показником, який відображає якість життя людей в певному регіоні, країні або світові в цілому. Вивчення рівня життя населення має важливе значення для розуміння соціально-економічного розвитку країни, оцінки ефективності державних політик та програм, а також визначення пріоритетних напрямів подальшого розвитку.

В сучасному світі, де економічні турбулентності та кризові ситуації стають неодноразовими, велике значення набуває аналіз впливу таких економічних змін на рівень життя населення. Економічна криза може суттєво вплинути на різні аспекти життя людей, від доходів та зайнятості до доступу до освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг.

Низький рівень життя в умовах економічної кризи може спричиняти соціальні та економічні нерівності, погіршувати якість життя громадян і впливати на їхнє загальне благополуччя. Безпосереднім наслідком таких ситуацій можуть бути соціальна напруженість, політична нестабільність та зниження довіри до влади.

З метою зрозуміти та вивчити цей складний процес, провести комплексний аналіз рівня життя населення в умовах економічної кризи стає необхідністю. Такий дослідницький підхід дозволить виявити ключові фактори, що впливають на рівень життя населення, і знайти шляхи поліпшення ситуації. Серед українських дослідників, які займаються науковим та методичним дослідженням рівня життя населення, слід відзначити праці Е. Лібанової, М. Яцківа, О. Бондара, Ю. Ольвінської, Пісоцька Р., О. Самоєнкової, К. Вітківської, А. Підгорного та багатьох інших визнаних експертів у цій галузі. Вони присвятили свої дослідження аналізу впливу економічних криз на рівень життя населення, виявленню соціальних тенденцій та пошуку шляхів поліпшення ситуації. Їхні праці стали важливим внеском у розуміння проблем та викликів, які виникають у сфері соціального

благополуччя під час економічних криз.

Мета кваліфікаційної роботи - дослідження рівня життя населення в Україні, зокрема у період з 2011 до 2023 рік.

Для досягнення цієї мети у кваліфікаційній роботі проведено аналіз теоретико-методологічних аспектів дослідження рівня життя населення, включаючи його визначення як соціально-економічної категорії та розгляд сучасної концепції дослідження рівня життя населення в Україні. Проведено статистичний аналіз рівня життя населення України за період з 2011 до 2022 року. Зроблено прогноз життєвого рівня населення України до 2025 року в умовах соціально-економічної нестабільності та визначення основних напрямів підвищення рівня життя населення.

Дослідження рівня життя населення в Україні є актуальним завданням в контексті сучасної соціально-економічної ситуації, оскільки країна пережила ряд викликів, таких як економічні кризи, соціальні зміни, політичні перетрубації та воєнні конфлікти, що мають прямий вплив на рівень життя населення. Аналіз рівня життя населення у цих умовах може допомогти виявити фактори, що впливають на його зміну, та розробити ефективні стратегії покращення життєвого рівня населення в майбутньому.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є сукупність показників, що характеризують рівень життя населення.

Предметом дослідження є кількісно-якісна характеристика показників, що характеризують основні аспекти рівня життя населення в Україні 2011-2022 роках.

У процесі дослідження були використані загальнонаукові прийоми і методи наукового пізнання. Серед них: методи статистичного зведення та групування, відносних та середніх величин, методи аналізу ряду динаміки, методи інтегрального аналізу та прогнозування. Також застосувались методи графічного представлення даних.

Інформаційною базою дослідження, проведеного у кваліфікаційній роботі, є наукові публікації вітчизняних і закордонних вчених, нормативно-

законодавчі акти України, дані офіційних статистичних збірників, електронні ресурси офіційних сайтів Державної служби статистики та державних установ, звіти ООН, результати спостережень, опитувань та обстежень та інших методів збирання первинних даних про рівень людського розвитку в Україні та світі.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, містить список використаної літератури та додатки.

У першому розділі кваліфікаційної роботи було розглянуто методологічні та теоретичні основи статистичного дослідження рівня життя населення України.

В другому розділі кваліфікаційної роботи було проведено аналіз динаміки показників рівня життя населення України, його матеріальне становище, проведено регіональний аналіз доходів та витрат населення.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи було проведено інтегральний аналіз рівня життя населення в окремих регіонах України.

Для обробки та аналізу інформації використовувалися такі комп'ютерні програми: Microsoft Excel та Microsoft Word.

Основні результати проведених досліджень, висновки і рекомендації представлено на наукових конференціях та опубліковано у науковій статті та тезах доповіді [41;42]

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

1.1. Рівень життя населення як соціально-економічна категорія

Забезпечення стабільного та сталого економічного зростання є важливою передумовою покращення рівня життя населення. Для досягнення цієї мети необхідно проводити економічні реформи, спрямовані на розвиток конкурентоспроможної економіки, підтримку малого та середнього бізнесу, створення нових робочих місць та залучення інвестицій. Важливо також розвивати науково-технічний потенціал країни, сприяти інноваційному розвитку, розширювати експортні можливості та вдосконалювати податкову систему, що сприятиме зростанню економіки та забезпеченню стабільного доходу для населення. Крім того, економічні реформи мають враховувати взаємозв'язок між економічним зростанням, соціальною справедливістю та екологічним розвитком, забезпечуючи баланс між цими аспектами для досягнення сталого покращення рівня життя населення України.

Одним з важливих напрямків економічних реформ є стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу. Малі та середні підприємства вважаються двигуном економіки, оскільки вони створюють нові робочі місця, сприяють інноваційному розвитку та підтримують регіональний розвиток. Свою позицію науковці аргументують тим, що у наведеному визначенні фінансове забезпечення охоплює тільки соціальні фонди, тоді як соціальний захист здійснюється як за рахунок бюджетних, так і комерційних і благодійних коштів [2]. Для підтримки малого бізнесу можуть бути впроваджені різноманітні заходи, такі як зниження податкових тягарів, спрощення адміністративних процедур, надання фінансової підтримки, підвищення доступу до кредитних ресурсів та розвиток інфраструктури для бізнесу.

Ще одним важливим аспектом економічних реформ є розвиток науково-технічного потенціалу країни. Розширення інноваційного потенціалу дозволить Україні стати конкурентоспроможною на світовому ринку, сприяти розвитку високотехнологічних галузей, впровадженню нових технологій та розробці власних наукових розробок. Підвищення якості життя населення є одним із

ключових чинників конкурентоспроможності країни ще й через те, що цей показник є передумовою залучення інвестиційних і трудових ресурсів, інтелектуального капіталу, водночас не стимулює відплив людського й фінансового капіталу за кордон [7, с 302]. Для досягнення цієї мети можуть бути запроваджені заходи, такі як стимулювання наукових досліджень та розробок, сприяння технологічним стартапам, підвищення кваліфікації науковців та співпраця між науковими установами та бізнесом. Окрім того, розвиток експортної сфери є важливим фактором економічного зростання. Розширення експортних можливостей дозволить Україні диверсифікувати економіку, залежність від зовнішніх ринків та залучати валютні кошти в країну. Для цього можуть бути запроваджені заходи, такі як підтримка експортерів, зниження митних тарифів та технічних бар'єрів, розширення ринків збуту, підвищення конкурентоспроможності українських товарів та послуг на міжнародному ринку, активізація дипломатичної та економічної діяльності для просування українських продуктів на зовнішніх ринках. Додатково, розвиток інфраструктури вважається важливим аспектом економічних реформ.

Покращення транспортної, енергетичної, комунікаційної та іншої інфраструктури сприятиме залученню інвестицій, розвитку регіонального співпраці, забезпеченню швидкого та ефективного руху товарів, послуг та людей. Для цього можуть бути реалізовані проекти з будівництва та реконструкції доріг, залізниць, аеропортів, енергетичних мереж, цифрової інфраструктури та інших об'єктів, що сприятимуть розвитку економіки та забезпеченню стабільного функціонування бізнесу. Окрім цього, реформування системи освіти та розвиток кадрового потенціалу також відіграють важливу роль у стимулюванні економічного зростання. Покращення якості освіти, підвищення кваліфікації працівників, створення системи підготовки фахівців відповідно до потреб ринку праці сприятимуть розвитку високотехнологічних галузей, підвищенню конкурентоспроможності працівників та забезпеченню їх відповідної оплати праці.

Таким чином, виконання комплексу реформ, таких як поліпшення бізнес-

клімату, створення сприятливих умов для підприємництва, розвиток інфраструктури та освіти, може сприяти економічному зростанню в Україні. Для успішної реалізації реформ необхідна системна підтримка з боку уряду, бізнес-спільноти та інших зацікавлених сторін. Крім того, важливо забезпечити прозорість, ефективність та відповідальність в процесі реалізації реформ для досягнення позитивних результатів. Додатково, розвиток інноваційних технологій, високотехнологічних галузей та стартап-екосистеми можуть стати додатковим каталізатором економічного зростання в Україні. Залучення інвестицій у дослідження та розробки, підтримка інноваційних підприємств, розвиток технологічних кластерів та стимулювання підприємницької активності можуть сприяти впровадженню нових технологій та створенню нових ринків збуту. Нарешті, розвиток внутрішнього ринку та споживчого попиту є важливим елементом економічного зростання. Забезпечення соціальної стабільності, захист прав споживачів, створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу можуть сприяти зростанню внутрішнього попиту, що сприятиме розвитку внутрішнього ринку та підтримці вітчизняного виробника. Отже, реалізація комплексу реформ, розвиток інфраструктури, освіти, інноваційних технологій та внутрішнього ринку, сприяння підприємству та залучення інвестицій можуть стати основними факторами економічного зростання в Україні. В сучасних умовах глобалізації та інтернаціоналізації світової економіки, розвиток країн супроводжується зростанням взаємозалежності між країнами світу [9, с 99]. Проте, важливо також враховувати потреби різних регіонів країни, забезпечувати рівномірний розподіл ресурсів, розвитку інфраструктури та доступу до освіти та охорони здоров'я в усіх регіонах країни. Залучення зовнішніх інвестицій та розширення економічних зв'язків з іншими країнами також можуть сприяти економічному зростанню в Україні.

Розвиток експортного потенціалу, підтримка експортерів, посилення торговельної дипломатії та розширення економічної співпраці з різними країнами можуть допомогти розширенню ринків збуту для українських товарів

та послуг. Крім того, забезпечення стабільності та прозорості в судовій системі, боротьба з корупцією, підвищення рівня довіри бізнесу та інвесторів до української економіки, та забезпечення правового захисту власності можуть стимулювати інвестиційний клімат в Україні та сприяти економічному зростанню. Узагалі, реалізація комплексного підходу до реформ та створення сприятливих умов для бізнесу, інновацій та зовнішніх інвестицій, разом з розвитком внутрішнього ринку та соціальної стабільності, можуть сприяти економічному зростанню в Україні та покращенню життєвого рівня населення.

1.2. Сучасна концепція дослідження рівня життя населення в Україні

Оцінка рівня життя населення є важливим аспектом соціально-економічного розвитку країни. Сучасна концепція дослідження рівня життя населення в Україні враховує різноманітні аспекти, включаючи економічний, соціальний та екологічний виміри. Один з ключових аспектів концепції дослідження рівня життя населення - це доходи та фінансовий стан громадян. Це включає оцінку середньої заробітної плати, рівня безробіття, доступності соціальних виплат та державної допомоги, рівня житлових витрат та споживання, а також рівня накопичень населення.

Ще один важливий аспект – це доступ до основних соціальних послуг. Це включає якість та доступність освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури, спорту та інших аспектів соціального благополуччя. Дослідження враховує доступність та якість цих послуг для всіх верств населення, зокрема в сільських та віддалених регіонах. Разом з тим, варто відмітити, що характерною особливістю як Стратегії, так і усієї нормативної бази регіональної політики є те, що досягнення соціальних цілей регіонального розвитку передбачається переважно завдяки підвищенню рівня економічного потенціалу територій, продуктивності їх економіки, прибутковості бізнесу та доходів населення, які лише доповнюються здійсненням заходів, спрямованих на зменшення диспропорцій у доступі до базових соціальних послуг шляхом розвитку

соціальної інфраструктури [11].

Також концепція дослідження рівня життя населення в Україні враховує екологічний вимір. Це включає оцінку стану довкілля, рівня забруднення повітря та води, доступності екологічно чистих ресурсів, охорони природи та екологічної свідомості населення. Концепція дослідження рівня життя населення в Україні базується на міжнародних стандартах, включаючи Індекс людського розвитку (Human Development Index, HDI), Індекс багатства націй (Gross National Income, GNI), Індекс відкритості соціальної політики (Social Policy Openness Index) та інші.

У сучасній концепції дослідження рівня життя населення в Україні також враховується різноманітність соціальних груп населення, такі як діти, молодь, літні громадяни, мігранти, особи з інвалідністю та інші. Аналізується їхній доступ до різних ресурсів та послуг, їхні можливості для соціального розвитку та поліпшення рівня життя.

Додатково, в концепції дослідження рівня життя населення в Україні враховується рівень соціально-економічної нерівності, включаючи розподіл доходів та можливостей, доступність різних соціальних послуг та ресурсів, а також рівень дискримінації та соціальної включеності різних груп населення. Застосування сучасної концепції дослідження рівня життя населення в Україні дозволяє оцінити ефективність соціально-економічної політики, визначити пріоритети для подальшого розвитку, забезпечити сталий розвиток та підвищення якості життя населення в цілому. Дослідження рівня життя населення в Україні також включає аналіз таких аспектів, як освіта, охорона здоров'я, доступ до культурних та розважальних ресурсів, житлові умови, екологічна стійкість, рівень безпеки, доступ до технічного прогресу та інновацій, рівень зайнятості та ринку праці, соціальний захист населення, якість інфраструктури, рівень корупції та інші фактори, які впливають на якість життя громадян. Однією з найбільш серйозних проблем є відсутність достовірної статистики щодо реального співвідношення попиту і пропозиції кадрів на ринку праці України [10, с 9]. У рамках сучасної концепції

дослідження рівня життя населення в Україні проводяться комплексні аналізи на основі різноманітних даних, статистичних показників, соціологічних опитувань, експертних оцінок та інших джерел інформації. Це дозволяє отримати об'єктивні дані та оцінки стану рівня життя населення в різних регіонах України, виявляти тенденції та проблеми, визначати переваги та недоліки, а також розробляти рекомендації для політичних рішень та розвитку соціально-економічної політики.

Один з ключових аспектів сучасної концепції дослідження рівня життя населення в Україні – це врахування впливу соціально-економічних трансформацій, які відбуваються в країні, на рівень життя населення. Зокрема, у зв'язку зі змінами в економіці, політиці, демографії, технологіях та інших сферах, рівень життя населення також зазнає змін. Сучасна концепція дослідження рівня життя населення в Україні також акцентує на врахуванні різних категорій населення, таких як діти, молодь, працездатне населення, пенсіонери, люди з інвалідністю, мігранти та інші, оскільки рівень життя може варіюватися в залежності від різних груп населення. Крім того, сучасна концепція дослідження рівня життя населення в Україні враховує інтегрований підхід, що передбачає аналіз взаємозв'язку різних аспектів життя громадян, включаючи економічний, соціальний, культурний та екологічний аспекти.

В Україні триває трансформаційний процес, в рамках якого на всіх рівнях формуються стратегії, визначаються пріоритети, перебудовуються процеси. При цьому відчувається відсутність тих орієнтирів та цінностей, які б змогли об'єднати зусилля усіх учасників трикутника – держава-бізнес-громадянське суспільство навколо єдиної ідеї. На мою думку, саме соціальний розвиток, який відображає рівень забезпечення прав та свобод людини, мають стати тим ключовим орієнтиром, що перетворить хаотичний броунівський рух на цілеспрямований потужний поштовх уперед [17].

Такий підхід дозволяє оцінити комплексний вплив різних факторів на рівень життя населення та виявити основні проблеми та перспективи розвитку.

1.3. Система статистичних показників та методики оцінки рівня життя населення

Рівень життя населення дуже широке та складне соціально-економічне поняття, що включає в себе велику кількість аспектів людського життя. Зважаючи на значення вивчення рівня життя населення, в Україні розроблено систему статистичних показників та методики оцінки, які дозволяють виміряти рівень життя населення з різних аспектів. Основні складові цієї системи включають наступні елементи:

1) Доходи та витрати населення: ці показники вимірюють рівень доходів та витрат населення, включаючи середній рівень заробітної плати, пенсії, соціальні виплати та інші джерела доходів, а також витрати на основні потреби, такі як житло, харчування, охорона здоров'я, освіта та культура.

2) Соціальна інфраструктура: цей показник вимірює доступність та якість соціальної інфраструктури, такої як система охорони здоров'я, освітні заклади, культурні установи, інфраструктура соціального захисту, спортивні та розважальні заклади.

3) Умови проживання: цей показник оцінює якість умов проживання населення, включаючи доступність житла, комунікації (електропостачання, водопостачання, каналізація), екологічну ситуацію, безпеку, транспортну доступність тощо.

4) Соціальні послуги: цей показник вимірює доступність та якість соціальних послуг, таких як медичне обслуговування, освіта, соціальний захист, забезпечення зайнятості, реабілітація осіб з інвалідністю, допомога дітям, сім'ям, ветеранам тощо.

5) Соціальний капітал: цей показник вимірює рівень розвитку соціального капіталу, такого як рівень освіти, культурної спадщини, рівень взаємодії в суспільстві, рівень довіри між людьми, рівень участі в громадських організаціях та інших показників, що вказують на якість взаємодії та співпраці між громадянами.

6) Рівень освіти: цей показник вимірює рівень освіти населення, включаючи загальний рівень освіти, доступність освітніх закладів, якість освітніх програм та методик, рівень грамотності, рівень вищої освіти тощо.

7) Здоров'я та тривалість життя: цей показник вимірює рівень здоров'я населення, включаючи тривалість життя, захворюваність, смертність, доступність медичних послуг, якість медичної допомоги, рівень забезпечення ліками та медичною технікою тощо.

Методики оцінки рівня життя населення включають використання різноманітних статистичних даних, анкетування населення, проведення опитувань, дослідження різних аспектів життя населення, аналіз трендів та порівняння з міжнародними стандартами та іншими країнами. Дані, зібрані за допомогою цих методик, використовуються для розробки різноманітних індексів, рейтингів та порівняльних аналізів, що допомагають оцінити рівень життя населення в Україні та робити відповідні висновки для розробки соціальних та економічних політик.

8) Доступність житла та комунальних послуг: Цей показник вимірює доступність житла та комунальних послуг, включаючи вартість оренди або придбання житла, рівень комунальних платежів, наявність інфраструктури, рівень комфорту та безпеки житла, доступність послуг водопостачання, водовідведення, опалення, освітлення тощо.

9) Рівень зайнятості та дохід: Цей показник вимірює рівень зайнятості населення, включаючи рівень безробіття, рівень оплати праці, наявність соціальних гарантій, рівень доходів та доходової нерівності, можливості професійного росту та розвитку кар'єри.

10) Екологічна стійкість: Цей показник вимірює рівень екологічної стійкості населення, включаючи стан довкілля, рівень забруднення повітря, води та ґрунтів, вплив на здоров'я населення, наявність екологічної інфраструктури, рівень свідомого споживання та екологічної освіти.

Ці показники та методики оцінки рівня життя населення в Україні є динамічними та змінюються з часом, відображаючи соціально-економічний

розвиток країни. Вони є важливим інструментом для розробки та моніторингу соціальних та економічних політик, спрямованих на покращення рівня життя населення в Україні та забезпечення сталого розвитку країни.

11) Доступність освіти та культури: Цей показник вимірює доступність освіти та культурних послуг, включаючи рівень освіти, наявність доступної освіти для всіх верств населення, доступність культурних закладів, культурних подій та заходів, рівень культурної різноманітності та доступ до культурних цінностей.

12) Стан охорони здоров'я: Цей показник вимірює рівень охорони здоров'я населення, включаючи доступність медичних послуг, якість медичного обслуговування, наявність необхідного медичного обладнання та лікарських засобів, рівень захворюваності та смертності, доступність програм профілактики та пропаганди здорового способу життя.

13) Рівень соціального захисту: Цей показник вимірює рівень соціального захисту населення, включаючи наявність соціальної допомоги, пенсійних та соціальних виплат, систему соціального страхування, заходи соціальної підтримки вразливих верств населення, таких як діти, молодь, люди похилого віку, особи з інвалідністю та інші.

14) Рівень безпеки та правопорядку: Цей показник вимірює рівень безпеки та правопорядку в країні, включаючи рівень злочинності, наявність правоохоронних органів, ефективність правосуддя, рівень дотримання прав людини, захист прав мігрантів та біженців, рівень корупції та інших факторів, що впливають на рівень безпеки та правопорядку.

Ці показники та методики оцінки рівня життя населення в Україні є складними та багатограними, враховуючи багато різних аспектів, які впливають на рівень життя населення. Для вимірювання рівня життя використовуються різні джерела даних, такі як офіційна статистика, опитування населення, дослідження та оцінки експертів. Одним з важливих аспектів оцінки рівня життя є рівень доходів населення, включаючи середній дохід на душу населення, рівень безробіття, рівень мінімальної заробітної

плати, індекси цін, та інші економічні показники [6, с 11]. Крім того, оцінюються також рівень освіти, доступність медичних послуг, соціальний захист, безпека та правопорядок, рівень культурного розвитку, доступність житла та інфраструктури, якість довкілля та інші соціальні та культурні аспекти.

Методики оцінки рівня життя населення в Україні розробляються на основі міжнародних стандартів та рекомендацій, таких як ряд індексів рівня життя, включаючи Індекс людського розвитку (ІЛР), Індекс рівня життя (ІРЖ), Індекс соціального прогресу (ІСП) та інші. Вони враховують різні фактори та показники, що дозволяють отримати комплексну оцінку рівня життя населення в Україні. Оцінка рівня життя населення в Україні є важливим інструментом для визначення пріоритетів в громадській політиці та розробки соціальних програм та заходів, спрямованих на поліпшення якості життя населення. Вона допомагає відстежувати тенденції та зміни в рівні життя населення в різні періоди, виявляти проблемні аспекти та ризики, а також визначати ефективні шляхи поліпшення рівня життя населення. Окрім офіційної статистики та індексів рівня життя, також важливо враховувати відгуки та думки самого населення. Опитування населення, фокус-групи, громадські дебати та зворотний зв'язок від громадян можуть допомогти виявити реальні потреби та очікування населення щодо рівня життя та впровадження відповідних заходів. Додатково, розробка та впровадження соціальних програм та проєктів, спрямованих на поліпшення рівня життя населення, можуть бути ефективними заходами. Це можуть бути програми забезпечення доступу до якісної освіти, підтримки зайнятості, соціального захисту, розвитку медичної інфраструктури, покращення житлових умов та інші. Однак, підвищення рівня життя населення в Україні може бути складним завданням, яке вимагає системного підходу та співпраці різних зацікавлених сторін, включаючи уряд, громадські організації, бізнес-сектор та громадянське суспільство.

РОЗДІЛ 2. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ у 2011-2023 рр.

2.1. Аналіз динаміки матеріального становища населення України

Одними з основних показників, що характеризують рівень життя населення у соціальній статистиці є доходи та витрати населення. Саме тому на початку аналізу доцільно детально проаналізувати основні тенденції цих елементів матеріального добробуту.

Спочатку проаналізуємо сукупні ресурси домогосподарств за період 2011-2021 рр., саме цей показник характеризує фінансові можливості домогосподарств. Розрахунки представимо у таблиці 2.1.

Із таблиці видно, що протягом всього аналізованого періоду спостерігається тенденція до зростання величини середньомісячних сукупних ресурсів у розрахунку на одне домогосподарство. Так, у 2021 році порівняно з 2011 роком сукупні ресурси збільшились на 10636,7 грн. або у 3,7 рази, а у порівнянні з попереднім роком – на 2058,3 грн. або на 16,6%. Найбільше зростання спостерігалось у 2017 році, коли сукупні ресурси зросли на 30%.

Представимо динаміку середньомісячних сукупних ресурсів на рис. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка сукупних середньомісячних ресурсів у розрахунку на одне домогосподарство у 2011-2021 рр.

Рік	Сукупні середньомісячні ресурси домогосподарств, грн.	Ланцюгові показники			Базисні показники		
		абсолютний приріст, грн	темп зростання, коєф.	темп приросту, %	абсолютний приріст, грн	темп зростання, коєф.	темп приросту, %
2011	3853,9	-	-	-	-	-	-
2012	4144,5	290,6	1,075	7,5	290,6	1,075	7,5
2013	4470,5	326	1,079	7,9	616,6	1,160	16,0
2014	4563,3	92,8	1,021	2,1	709,4	1,184	18,4
2015	5231,7	668,4	1,146	14,6	1377,8	1,358	35,8
2016	6238,8	1007,1	1,192	19,2	2384,9	1,619	61,9
2017	8165,2	1926,4	1,309	30,9	4311,3	2,119	111,9
2018	9904,1	1738,9	1,213	21,3	6050,2	2,570	157,0
2019	12118,5	2214,4	1,224	22,4	8264,6	3,144	214,4
2020	12432,3	313,8	1,026	2,6	8578,4	3,226	222,6
2021	14490,6	2058,3	1,166	16,6	10636,7	3,760	276,0

Побудовано автором за даними [35, 8]

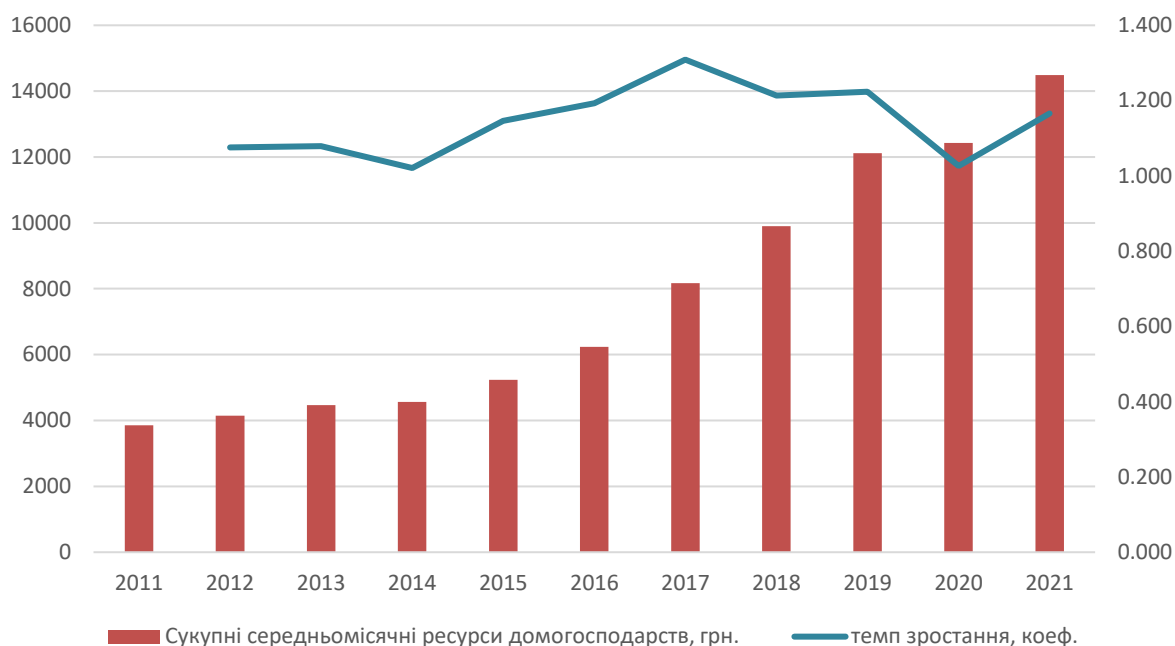

Рис. 2.1. Динаміка середньомісячних ресурсів у розрахунку на одне домогосподарство у 2011-2021 рр.

Побудовано автором за даними [35, 8]

Далі проаналізуємо структуру сукупних ресурсів домогосподарств та оцінимо структурні відмінності за період 2011-2021 рр.

Структура сукупних ресурсів домогосподарств представлена у таблиці 2.2.

Як ми бачимо з таблиці протягом аналізованого періоду структура сукупних ресурсів домогосподарств має стабільну структуру. Найбільшу питому вагу займає заробітна плата, причому слід відмітити, що її питома вага постійно зростає. Так, у 2011 році питома вага заробітної плати складала 48,9% сукупних ресурсів домогосподарств, а у 2021 році – 59,8%. Також відбулося зростання питомої ваги доходів від підприємницької діяльності та самозайнятості з 4,6% у 2011 році до 5,7% у 2021 році. Це відбулося за рахунок скорочення питомої ваги доходів від продажу сільськогосподарської продукції та пенсій, стипендій та інших видів соціальної допомоги.

Таблиця 2.2

Структура сукупних ресурсів домогосподарств України у 2011–2021 рр., %.

Структура сукупних ресурсів домогосподарств	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
- заробітна плата	48,9	50,8	50,6	48,8	47,2	46,7	52,4	54,5	57,3	58,3	59,8
- доходи від підприємницької діяльності та самозайнятості	4,6	4,1	4,1	5,2	5,5	5,2	4,4	6,0	6,5	5,8	5,7
- доходи від продажу сільськогосподарської продукції	3,1	2,8	2,8	3,2	3,4	2,9	3,0	2,5	2,4	2,2	2,5
- пенсії, стипендії, соціальні допомоги, надані готівкою	25,5	27,1	27,1	27,0	25,2	23,1	20,2	19,9	19,2	20,8	19,8
- грошова допомога від родичів, інших осіб та інші грошові доходи	6,8	6,2	6,2	7,0	8,1	8,1	7,5	7,0	6,6	6,8	6,1
Вартість спожитої продукції, отриманої з особистого підсобного господарства та від самозаготівель	4,8	3,8	3,9	4,6	5,1	4,8	4,0	3,8	3,6	3,3	3
Пільги та субсидії безготівкові на оплату житлово-комунальних послуг, електроенергії, палива	0,6	0,6	0,4	0,4	1,3	4,7	4,7	2,8	0,7	0,2	0,1
Пільги безготівкові на оплату товарів та послуг з охорони здоров'я, туристичних послуг, путівок на бази відпочинку тощо, на оплату послуг транспорту, зв'язку	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,2	0,3
Інші надходження	5,2	4,1	4,4	3,4	3,8	4,1	3,4	3,1	3,3	2,4	2,7
<i>Загальні ресурси</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: розроблено автором за даними [35, 8]

Представимо структуру сукупних ресурсів домогосподарств на рис. 2. 2

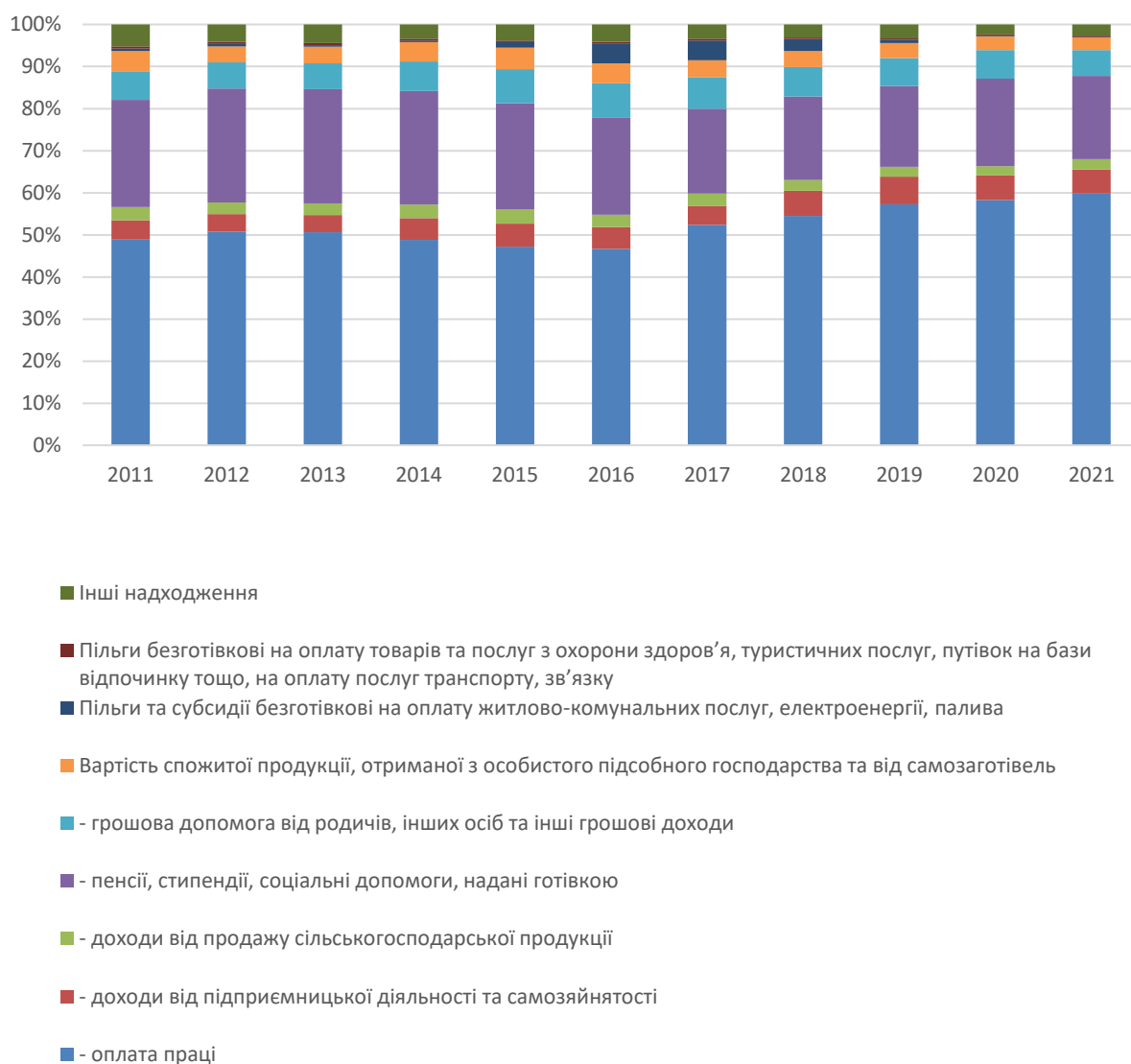

Рис. 2.2. Структура сукупних ресурсів домогосподарств України
у 2011 – 2021 рр.

Побудовано автором за даними [35, 8]

Так як заробітна плата займає найбільшу питому вагу серед сукупних ресурсів домогосподарств доцільним є проаналізувати динаміку середньої заробітної плати в Україні.

Розрахуємо показники динаміки, що характеризують зміни у величині середньої заробітної плати в Україні у 2011 – 2023 роках та представимо результати у таблицях 2.3 – 2.4.

Таблиця 2.3

Динаміка середньої номінальної заробітної плати в Україні у 2011-2021 рр.

Роки	Середньомісячна заробітна плата, грн	Ланцюгові показники			Базисні показники		
		абсолютний приріст, грн	темп зростання, коеф.	темп приросту, %	абсолютний приріст, грн	темп зростання, коеф.	темп приросту, %
2011	2297	...	...	...	0	1,000	0
2012	2722	425	1,185	18,5	425	1,185	18,5
2013	3000	278	1,102	10,2	703	1,306	30,6
2014	3148	148	1,049	4,9	851	1,370	37,0
2015	3455	307	1,098	9,8	1158	1,504	50,4
2016	4362	907	1,263	26,3	2065	1,899	89,9
2017	6008	1646	1,377	37,7	3711	2,616	161,6
2018	7711	1703	1,283	28,3	5414	3,357	235,7
2019	9223	1512	1,196	19,6	6926	4,015	301,5
2020	10727	1504	1,163	16,3	8430	4,670	367,0
2021	12337	1610	1,150	15,0	10040	5,371	437,1
2022	14577	2240	1,182	18,2	12280	6,346	534,6
2023	17442	2865	1,197	19,7	15145	7,593	659,3

Побудована автором за даними [35, 8]

Із таблиці 2.3 видно, що протягом аналізованого періоду номінальна заробітна плата в Україні мала тенденцію до зростання. Так, у 2023 році порівняно з 2011 роком середня заробітна плата зросла на 15145 грн або у 7,6 рази, тобто в середньому щорічно вона збільшувалась на 1262 грн або на 18,4%

У 2023 році порівняно з 2022 роком середня заробітна плата зросла на 2865 грн. або на 19,7%. Найбільше зростання середньої заробітної плати за аналізований період спостерігалось у 2017 році порівняно з 2016 роком (на 37,7%).

Для більш реалістичного уявлення про матеріальне становище мешканців України, окрім номінальної заробітної плати ще необхідно проаналізувати динаміку реальної заробітної плати. Тому на подальшому етапі дослідження за даними Державної служби статистики України та Міністерства фінансів України розрахуємо рівень реальної заробітної плати за період 2011-2023 рр. (додаток А) та проаналізуємо його динаміку.

Таблиця 2.4

Динаміка реальної заробітної плати в Україні у 2011-2023 рр.

Рік	Реальна заробітна плата, грн.	Ланцюгові показники			Базисні показники		
		абсолютний приріст, грн	темп зростання, коеф.	темп приросту, %	абсолютний приріст, грн	темп зростання, коеф.	темп приросту, %
2011	2196	-	-	-	-	-	-
2012	2727	531	1,242	24,2	531	1,242	24,2
2013	2985	258	1,094	9,4	789	1,359	35,9
2014	2520	-465	0,844	-15,6	324	1,148	14,8
2015	2323	-197	0,922	-7,8	127	1,058	5,8
2016	3830	1506	1,648	64,8	1634	1,744	74,4
2017	5252	1422	1,371	37,1	3056	2,392	139,2
2018	6953	1701	1,324	32,4	4757	3,166	216,6
2019	8548	1595	1,229	22,9	6352	3,892	289,2
2020	10445	1897	1,222	22,2	8249	4,756	375,6
2021	11277	832	1,080	8,0	9081	5,135	413,5
2022	12127	850	1,075	7,5	9931	5,522	452,2
2023	16596	4468	1,368	36,8	14400	7,557	655,7

Розраховано автором за даними додатку А

Із таблиці 2.4 бачимо, що за аналізований період реальна заробітна плата зростала, окрім 2014 та 2015 років. Так, за період 2012-2023 роки реальна заробітна плата зросла на 14400 грн. або у 7,6 рази, тобто в середньому щорічно зростала на 1200 грн. або на 18,4%.

У 2023 році порівняно з 2022 роком реальна заробітна плата збільшилась на 4468 грн. або на 36,8%. Найбільше зростання реальної заробітної плати було

у 2016 році, коли порівняно з попереднім роком заробітна плата зросла на 64,8%. Але окрім позитивної динаміки слід також відмітити, що у 2014 та 2015 роках було скорочення реальної заробітної плати на 15,6% та 7,8% відповідно.

Представимо номінальну та реальну заробітну плану на рис. 2.3.

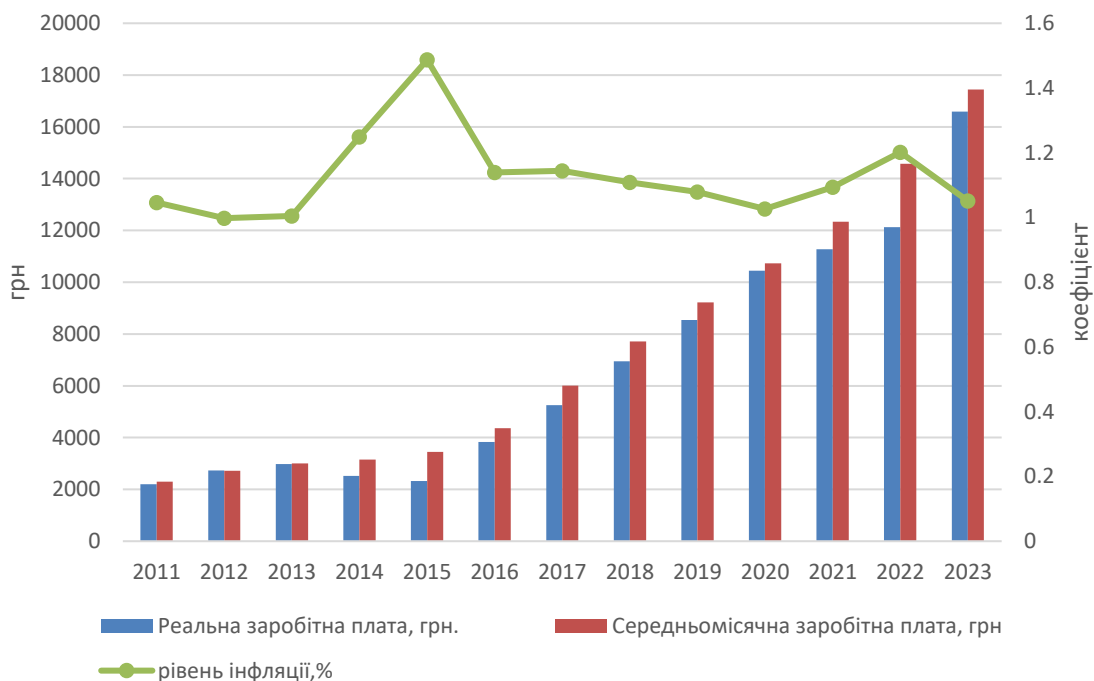

Рис. 2.3. Динаміка номінальної та реальної заробітної плати в Україні за період 2011-2023 рр.

Побудовано автором за даними додатку А

На рис. 2.3. видно, що розмір реальної заробітної плати нижчі ніж номінальної протягом усього аналізованого періоду, винятком є 2012 рік, коли реальна заробітна плата перевищила номінальну на 0,2% або на 5 грн. Характерною ознакою економіки України є наявність інфляції. Для того щоб оцінити чи покриває зростання заробітної плати рівень інфляції в Україні порівняєм темпи приросту реальної заробітної плати та темпи приросту цін на споживчі товари. Розрахуємо коефіцієнт випередження:

$$K_{\text{вип}} = \frac{\bar{T}_{\text{пр1}}}{\bar{T}_{\text{пр2}}} \quad (2.1)$$

$$K_{\text{вип}} = \frac{\bar{T}_{\text{пр р.з/пл}}}{\bar{T}_{\text{пр ціни на спож тов}}} = \frac{18,4}{12,9} = 1,426 \text{ або } 142,6\% (+42,6\%)$$

З розрахунку коефіцієнта випередження видно що за період 2012-2023 рр. відносна швидкість приросту реальної заробітної плати на 42,6% випереджала відносну швидкість приросту цін на споживчі товари та послуги. Це є позитивною тенденцією, так як свідчить про реальне зростання оплати праці в Україні, а відповідно й підвищення рівня життя населення.

Як видно зі структури сукупних ресурсів на другому місті за своєю питомою вагою у доходах домогосподарств займають пенсії, стипендії та інші види соціальної допомоги. Тому на наступному етапі аналізу проаналізуємо динаміку середнього розміру пенсій в Україні.

Таблиця 2.5

Динаміка середньомісячного розміру пенсій в Україні у 2011-2023 рр.

Рік	Середньо-місячна пенсія, грн.	Ланцюгові показники			Базисні показники		
		абсолютний приріст, грн	темп зростання, коеф.	темп приросту, %	абсолютний приріст, грн	темп зростання, коеф.	темп приросту, %
2011	1151,9	-	-	-	-	-	-
2012	1253,3	101,4	1,088	8,8	101,4	1,088	8,8
2013	1470,7	217,4	1,173	17,3	318,8	1,277	27,7
2014	1526,1	55,4	1,038	3,8	374,2	1,325	32,5
2015	1581,5	55,4	1,036	3,6	429,6	1,373	37,3
2016	1699,5	118,0	1,075	7,5	547,6	1,475	47,5
2017	1828,3	128,8	1,076	7,6	676,4	1,587	58,7
2018	2479,2	650,9	1,356	35,6	1327,3	2,152	115,2
2019	2645,7	166,46	1,067	6,7	1493,76	2,297	129,7
2020	3083,0	437,32	1,165	16,5	1931,08	2,676	167,6
2021	3507,5	424,53	1,138	13,8	2355,61	3,045	204,5
2022	3991,5	484,02	1,138	13,8	2839,63	3,465	246,5
2023	5385,0	1393,47	1,349	34,9	4233,1	4,675	367,5

Розраховано автором за даними [35, 8]

Із таблиці 2.5 видно, що за період 2012-2023 рр. середньомісячний розмір пенсії в Україні мав тенденцію до зростання. Так, за аналізований період середня пенсія в Україні зросла на 4233,1 грн. або у 4,7 рази, тобто в середньому щорічно вона зростала на 352,7 грн. або на 13,7%. А у 2023 році порівняно з 2022 роком пенсія зросла на 1393,5 грн. або на 34,9%.

Скорегуємо номінальний розмір пенсій на індекс інфляції та проаналізуємо динаміку реального розміру пенсії в Україні.

Таблиця 2.6

Динаміка реальної пенсії в Україні у 2011-2023 рр.

Рік	Реальна пенсія, грн.	Ланцюгові показники			Базисні показники		
		абсолютний приріст, грн	темп зростання, коеф.	темп приросту, %	абсолютний приріст, грн	темп зростання, коеф.	темп приросту, %
2011	1101,2	-	-	-	-	-	-
2012	1255,8	154,6	1,140	14,0	154,6	1,140	14,0
2013	1463,4	207,6	1,165	16,5	362,1	1,329	32,9
2014	1221,9	-241,5	0,835	-16,5	120,6	1,110	11,0
2015	1063,6	-158,3	0,870	-13,0	-37,7	0,966	-3,4
2016	1492,1	428,5	1,403	40,3	390,9	1,355	35,5
2017	1598,2	106,1	1,071	7,1	496,9	1,451	45,1
2018	2235,5	637,4	1,399	39,9	1134,3	2,030	103,0
2019	2452,0	216,4	1,097	9,7	1350,7	2,227	122,7
2020	3001,9	550,0	1,224	22,4	1900,7	2,726	172,6
2021	3206,1	204,2	1,068	6,8	2104,9	2,911	191,1
2022	3320,7	114,6	1,036	3,6	2219,5	3,015	201,5
2023	5123,7	1803,0	1,543	54,3	4022,4	4,653	365,3

Розраховано автором за даними додатку Б

Як бачимо із таблиці 2.6 реальна пенсія в Україні також мала тенденцію до зростання. Винятком є 2014 та 2015 роки, коли пенсія зменшилась порівняно з попереднім роком на 16,5% та 13,0% відповідно. Найбільше зростання реального розміру пенсії спостерігалось у 2023 році, так, порівняно з 2022 роком пенсія зросла на 1803,0 грн або на 54,3%.

За період 2012-2023 рр. розмір середньомісячної пенсії збільшився на 4022,4 грн. або у 4,7 рази, тобто в середньому щорічно пенсія зростала на 335,2 грн або на 13,7%.

Далі розрахуємо коефіцієнт випередження темпів приросту реальної пенсії та інфляції.

$$K_{\text{вип}} = \frac{\bar{T}_{\text{пр р.пенсія}}}{\bar{T}_{\text{пр ціни на спож тов}}} = \frac{13,7}{12,9} = 1,062 \text{ або } 106,2\% (+6,2\%)$$

З розрахунку коефіцієнта випередження видно, що за період 2012-2023 рр. відносна швидкість приросту реальної пенсії на 6,2% випереджала відносну швидкість приросту цін на споживчі товари та послуги. Це є позитивною тенденцією.

Представимо динаміку середньомісячної пенсії на рисунку 2.4.

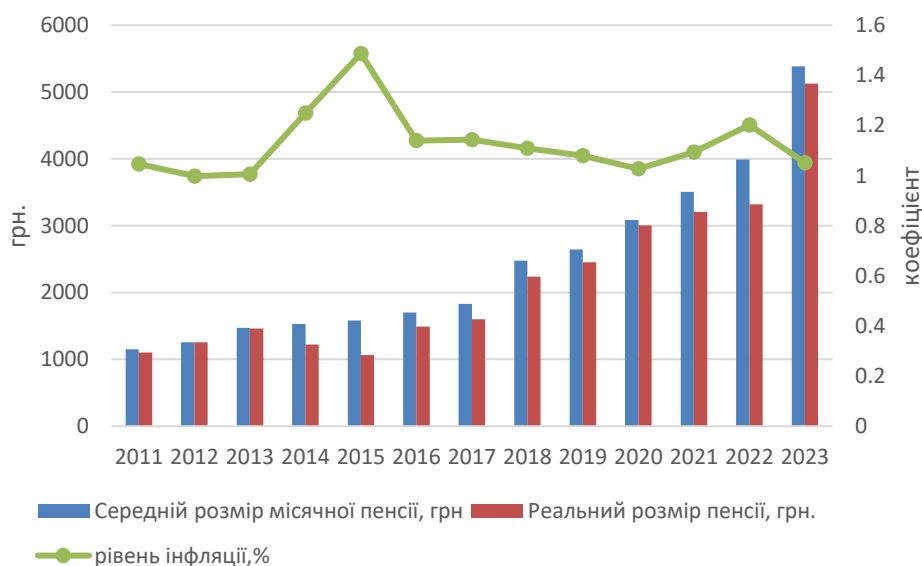

Рис. 2.4. Динаміка номінальної та реальної пенсії в Україні за період 2011-2023 рр.

Побудовано автором за даними додатку А, Б

Бачимо, що тенденції динаміки середньої пенсії в Україні схожі й на динаміку середньої заробітної плати.

Для створення системи соціального захисту у кожній країні існує система соціальних стандартів та гарантій, таких як встановлений прожитковий

мінімум, мінімальний рівень заробітної плати, пенсії, стипендій, система соціальних виплат та інше. Тому на наступному етапі дослідження проаналізуємо такі показники як: співвідношення середньої та мінімальної заробітної плати та середньої та мінімальної пенсії (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7

Динаміка співвідношення середньої заробітної плати і пенсії зі
встановленим мінімальним рівнем

Роки	Середньо-місячна заробітна плата, грн	Середній розмір місячної пенсії, грн	Мінімальна заробітна плата, грн.	Мінімальна пенсія, грн.	Співвідношення середньої і мінімальної заробітної плати, разів	Співвідношення середньої і мінімальної пенсії, разів
2011	2297	1151,9	960	750	2,392	1,536
2012	2722	1253,3	1104	822	2,465	1,525
2013	3000	1470,7	1147	894	2,616	1,645
2014	3148	1526,1	1218	949	2,585	1,608
2015	3455	1581,5	1218	949	2,885	1,666
2016	4362	1699,5	1476	1074	2,955	1,582
2017	6008	1828,3	3200	1208	1,878	1,513
2018	7711	2479,2	3723	1247	2,071	1,988
2019	9223	2645,7	4173	1669	2,210	1,585
2020	10727	3083	4723	1769	2,064	1,743
2021	12337	3507,5	6000	1934	2,481	1,814
2022	14577	3991,5	6500	2093	2,243	1,907
2023	17442	5385	6700	2093	2,603	2,573

Побудовано автором за даними [35, 8]

Слід зазначити, що співвідношення середньої та мінімальної заробітної плати, а також середньої та мінімальної пенсії у 2011-2023 рр. характеризуються значними коливаннями. Основною причиною є різні темпи зростання цих показників. Рівномірно зростала лише середньомісячна пенсія; середня заробітна плата у 2017-2020 роках зростала більш інтенсивне, ніж середньомісячна пенсія. Водночас темпи зростання мінімальної пенсії та мінімальної заробітної плати у 2011-2023 роках становили приблизно 3,5 та 6,3 рази відповідно, що свідчить про дисбаланс у взаємозалежності між основними

показниками рівня життя.

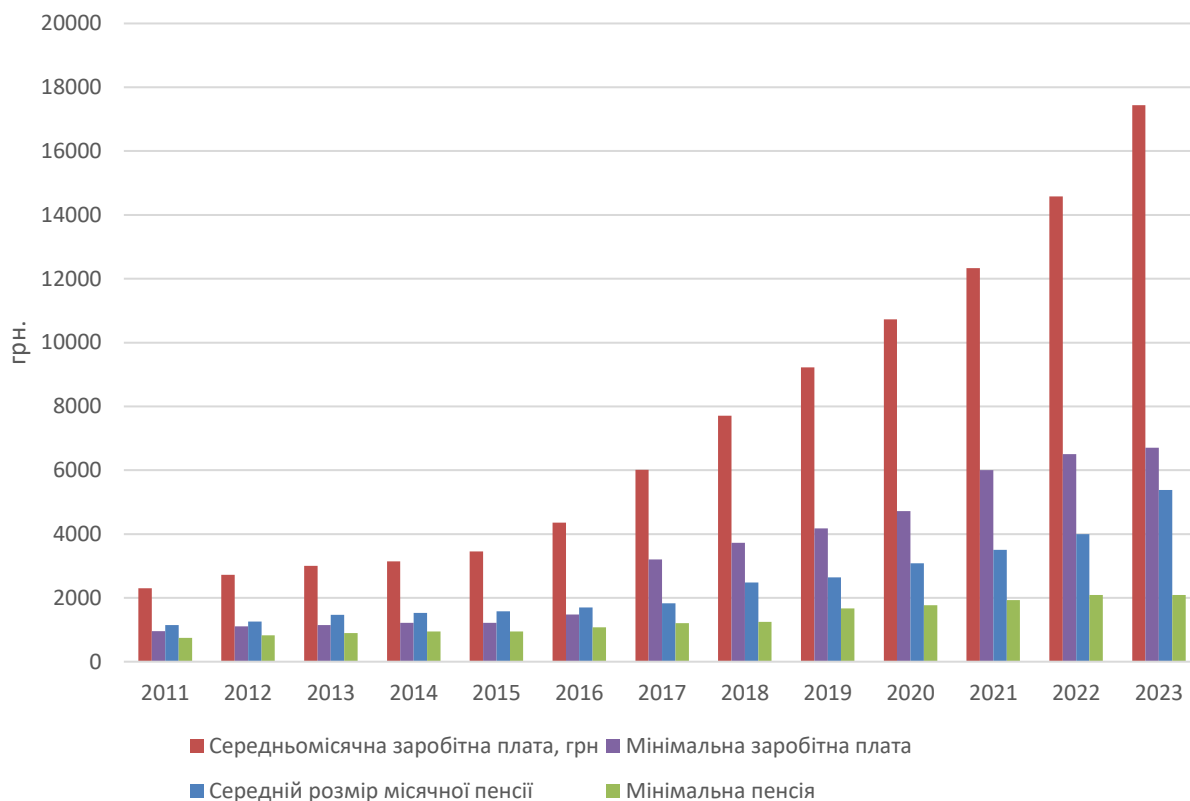

Рис. 2.5. Динаміка середніх та мінімальних розмірів заробітної плати та пенсії в Україні за період 2011-2023 роки, грн.

Побудовано автором за даними [35, 8]

На рисунку ми бачимо, що середньомісячна заробітна плата та пенсія зростають більшими темпами ніж їх мінімально встановлені рівні.

Ще одним аспектом дослідження рівня життя населення є аналіз витрат населення. У сучасних умовах розвитку тіньової економіки лише аналіз доходів та сукупних ресурсів не дозволяє в повній мірі оцінити рівень життя населення. Саме поєднання аналізу доходів та витрат дозволяє в повній мірі побачити реальне матеріальне становище населення. Тому далі проаналізуємо динаміку сукупних витрат у розрахунку на одне домогосподарство. Дані наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8.

**Динаміка середньомісячних витрат у розрахунку на одне домогосподарство
в Україні у 2011-2021 рр.**

Рік	Сукупні середньомісяч- ні витрати домогоспо- дарств, грн.	Ланцюгові показники			Базисні показники		
		абсолютни й приріст, грн	темп зростання , коеф.	темп приросту , %	абсолютни й приріст, грн	темп зростання , коеф.	темп приросту , %
2011	3458,0	-	-	-	-	-	-
2012	3592,1	134,1	1,039	3,9	134,1	1,039	3,9
2013	3820,3	228,2	1,064	6,4	362,3	1,105	10,5
2014	4048,9	228,6	1,060	6,0	590,9	1,171	17,1
2015	4952,0	903,1	1,223	22,3	1494	1,432	43,2
2016	5720,4	768,4	1,155	15,5	2262,4	1,654	65,4
2017	7139,4	1419	1,248	24,8	3681,4	2,065	106,5
2018	8380,6	1241,2	1,174	17,4	4922,6	2,424	142,4
2019	9670,2	1289,6	1,154	15,4	6212,2	2,796	179,6
2020	9523,6	-146,6	0,985	-1,5	6065,6	2,754	175,4
2021	12243,4	2719,8	1,286	28,6	8785,4	3,541	254,1

Розраховано автором за даними [35, 8]

Із таблиці видно, що протягом аналізованого періоду середні витрати у розрахунку на одне домогосподарство в Україні постійно зростали, винятком є лише 2020 рік, коли витрати скоротились на 146,6 грн, або на 1,5% порівняно з 2019 роком. таке скорочення пов'язане в першу чергу з пандемією та локдауном.

В цілому за період 2012-2021 рр. витрати зросли на 8785,4 грн. або у 3,5 рази, тобто в середньому щорічно вони зростали 878,5 грн. або на 13,5%. Найбільше зростання витрат спостерігалось у 2021 році порівняно з 2020 роком – на 2719,8 грн. або на 28,6%.

Представимо динаміку середньомісячних витрат у розрахунку на одне домогосподарство в Україні у 2011-2021 рр. на рис. 2.6.

Рис. 2.6. Динаміка середньомісячних витрат у розрахунку на одне домогосподарство в Україні у 2011-2021 рр.

Побудовано автором за даними [35, 8]

Далі проаналізуємо структуру витрат населення України у 2011- 2021 рр., яка наведена у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Структура сукупних витрат домогосподарств України у 2011–2021 рр., %.

Структура сукупних витрат домогосподарств України у 2011–2021 рр., %.

Структура сукупних витрат домогосподарств на споживчі товари	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
- продукти харчування та безалкогольні напої	51,30	50,1	50,1	51,9	53,1	49,8	47,9	47,7	46,6	48,1	45,9
- Алкогольні напої	1,6	1,6	1,7	1,4	1,4	1,2	1,1	1,2	1,3	1,4	1,1
- Тютюнові вироби	1,8	1,9	1,8	2	1,9	1,8	2	2,1	2,1	2,1	1,9
- Одяг і взуття	5,7	6,1	5,9	6	5,7	5,6	5,5	5,4	5,5	4,8	4,8
- Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	9,6	9,9	9,5	9,4	11,7	16	17	15,2	14,6	14,4	15,2
-Предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	2,2	2,3	2,3	2,3	2	1,7	2	2,1	1,8	2,2	2,2
-Охорона здоров'я	3,2	3,4	3,4	3,6	3,7	4,2	3,8	4	4,1	4,3	4,7
-Транспорт	4	4,3	4,3	4,3	3,7	3,6	3,7	3,7	4,8	4	4,5
-Зв'язок	2,6	2,8	2,8	2,8	2,4	2,3	2,4	2,6	2,8	3,4	3,4
-Відпочинок і культура	1,9	2	2,1	1,8	1,5	1,4	1,6	1,8	1,6	1,5	1,7
-Освіта	1,3	1,3	1,2	1,1	1,1	1	1,1	1	1,1	0,9	1
-Ресторани, готелі	2,5	2,5	2,5	2,3	2	2,2	2,3	2,4	2,6	1,6	1,8
-Різні товари та послуги	2,4	2,6	2,6	2,7	2,?	2,5	2,5	2,7	2,6	2,7	3,1
Неспоживчі сукупні витрати	9,9	9,2	9,8	8,4	7,1	6,8	7,1	8	8,7	8,6	8,7
Сукупні витрати, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Розроблено автором за даними [3]

Представимо структуру сукупних витрат населення України у 2011 – 2021 рр. на рис. 2.7.

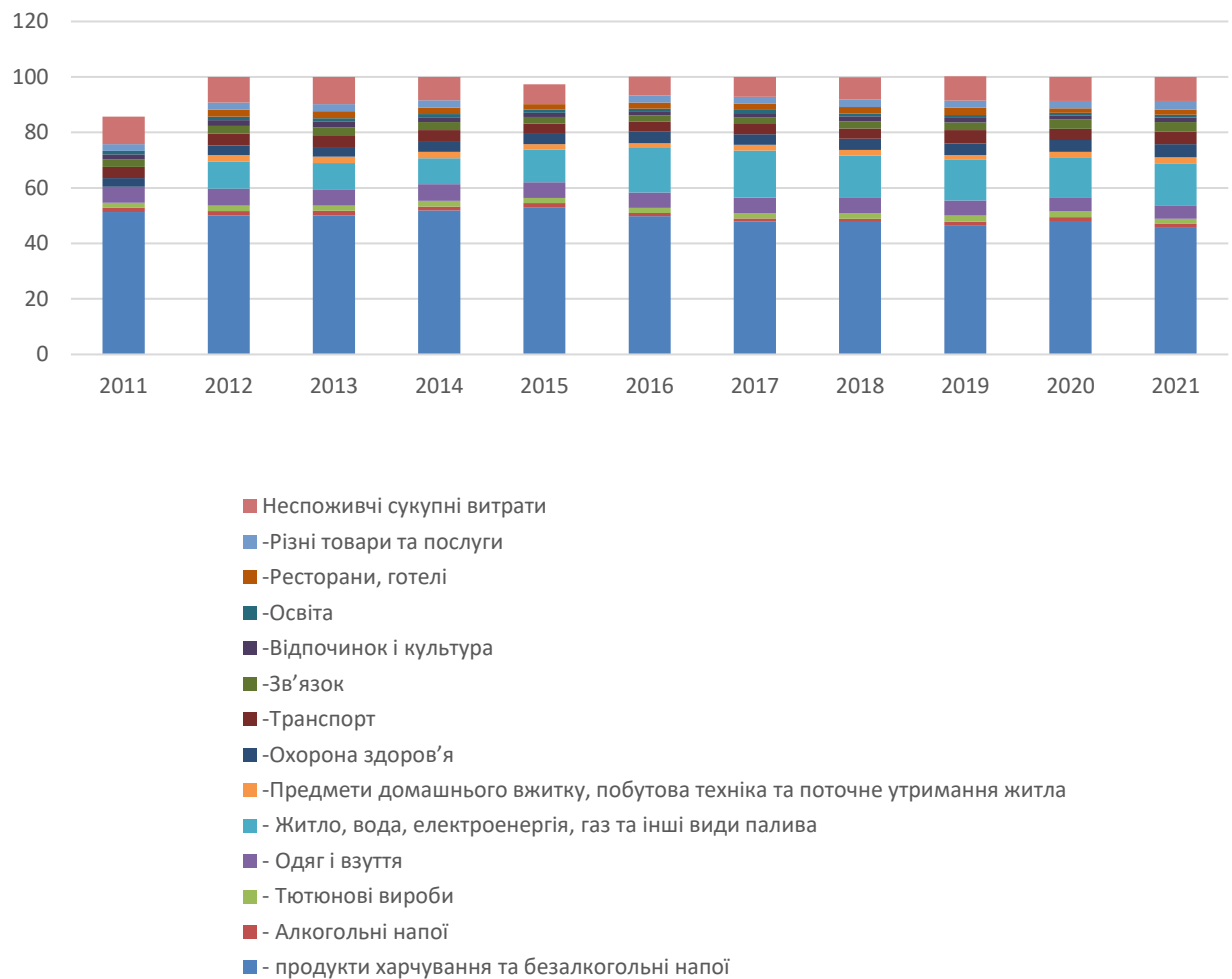

Рис. 2.7. Структура сукупних витрат населення України у 2011 – 2021 рр.

Побудовано автором за даними [35, 8]

Як ми бачимо на рисунку в цілому за аналізований період значних відмінностей у структурі сукупних витрат населення України не відбулось. На наступному етапі аналізу доцільно проаналізувати регіональні особливості формування доходів та витрат населення України.

2.2. Регіональний аналіз розподілу доходів та витрат населення України

Одним із методів дослідження регіональних особливостей рівня життя населення є групування областей за рівнем доходів та витрат населення.

Використовуючи дані Державної служби статистики України про розмір доходів та витрат на душу населення окремих областей України у 2011 та 2021 роках, зробимо групування, виділивши чотири групи з рівними інтервалами.

Таблиця 2.10

Групування областей України за величиною доходів
на душу населення у 2011 році

Групи областей за рівнем доходів на душу населення, грн	Кількість областей	
	одиниць	% до підсумку
19571,7-22351,7	5	20,8
22351,7-25131,7	10	41,7
25131,7-27911,7	4	16,7
27911,7-30691,7	5	20,8
Разом	24	100,0

Джерело: побудовано автором за даними [40, 23, 27, 29]

Як ми бачимо з проведеного групування більшість регіонів України (41,7%) у 2011 році мають доходи на душу населення від 22,51,7 до 25131,7 грн., а найменша кількість – 16,7% - від 24131,7 до 27 911,7 грн.

Для наочності представимо отримане групування на картограмі (рис. 2.8).

Проведене групування показало, що найнижчий рівень доходів, станом на 2011 рік, зафіксовано у Волинській, Тернопільській, Чернівецькій, Закарпатській та Херсонській областях, тобто ці міста мають схожі економічні та соціальні умови. У Львівській, Івано-Франківській, Рівненській, Хмельницькій, Житомирській, Вінницькій, Черкаській, Кіровоградській, Чернігівській та Сумській областях спостерігався середній рівень доходів. В

Одеській, Миколаївській, Полтавській та Луганській областях мають доходи вищі за середні. Найвищий рівень доходів спостерігається в Київській, Харківській, Дніпропетровській, Запорізькій та Донецькій областях.

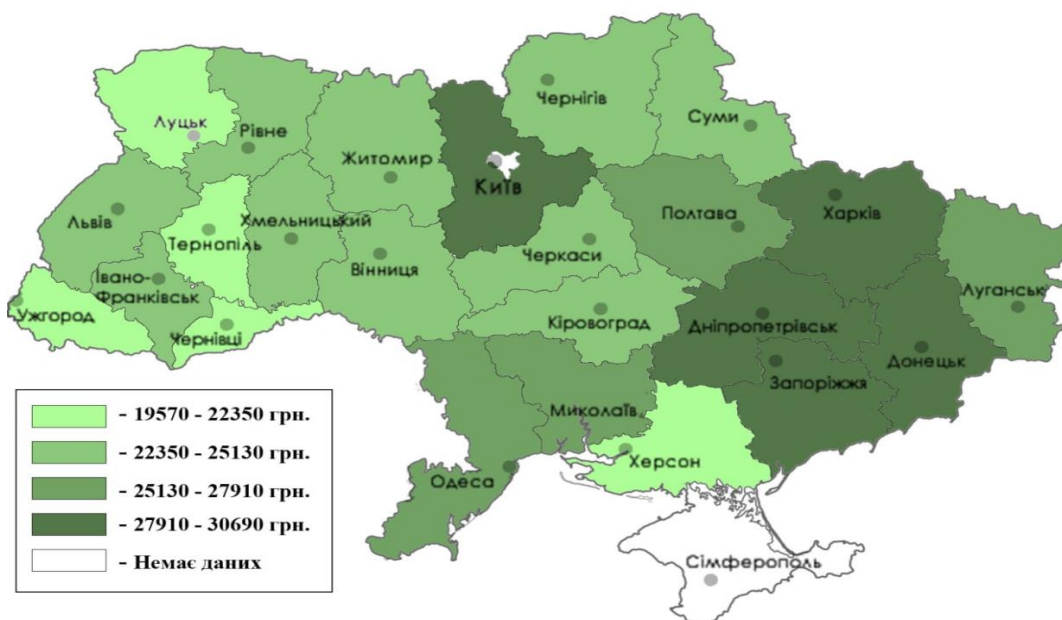

Рис. 2.8. Картограма розподілу регіонів України за рівнем доходів на душу населення у 2011 році

Джерело: побудовано автором за даними [40, 27]

Далі проаналізуємо регіональні особливості доходів на душу населення у 2021 році.

Таблиця 2.11

Розподіл областей України за величиною доходів на душу населення у 2021 році

Групи областей за рівнем доходів на душу населення, грн	Кількість областей	
	одиниць	% до підсумку
39742,0-66045,5	4	16,7
66045,5-92349,0	4	16,7
92349,0-118652,5	10	41,7
118652,5-144955,9	6	25,0
Разом	24	100,0

Джерело: побудовано автором за даними [40, 23, 27, 29]

За даними проведеного групування видно, що у 2021 році відбулося зростання доходів населення. Так, більшість областей України потрапило до

групи з доходами на душу населення від 92349 до 118625,5 грн.

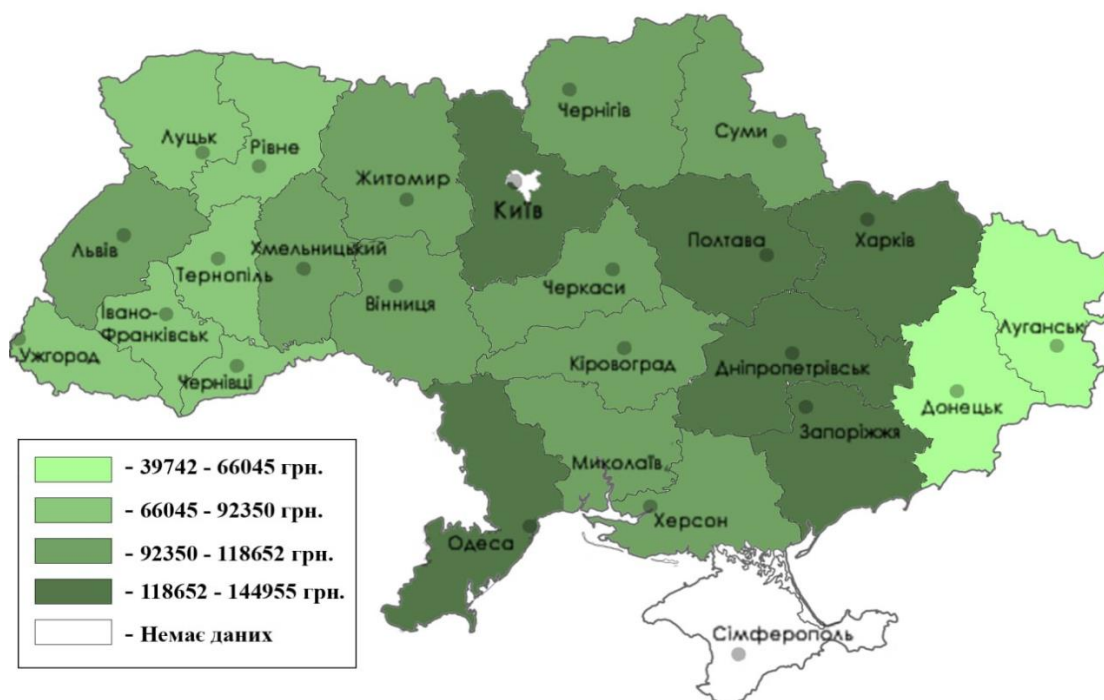

Рис. 2.9. Картограма розподілу регіонів України за рівнем доходів на душу населення у 2021 році

Джерело: побудовано автором за даними [40, 27]

На рисунку 2.9, можна побачити, що у 2021 році відбулися значні зміни у розподілі областей за рівнем доходів на душу населення. Так, Луганська та Донецька області мають найнижчий рівень доходів. У Закарпатській, Івано-Франківській, Чернівецькій, Тернопільській, Волинській та Рівненській областях мають середні доходи. Найвищий рівень доходів спостерігається у Одеській, Київській, Полтавській, Харківській, Дніпропетровській та Запорізькій областях.

Таблиця 2.12

Розподіл областей України за величиною витрат на душу населення у

2011 році

Групи областей за рівнем витрат на душу населення, грн	Кількість областей	
	одиниць	% до підсумку
17834,4-20608,4	14	58,3
20608,4-23382,5	4	16,7
23382,5-26156,5	4	16,7
26156,5-28930,6	2	8,3
Разом	24	100,0

Джерело: побудовано автором за даними [40, 23, 27, 29]

Як бачимо з проведеного групування 58,3% областей України мають низький рівень витрат від 17834,4 до 20608,4 грн. та лише 8,3% мають рівень витрат від 26156,5 да 28930,6 грн. на душу населення.

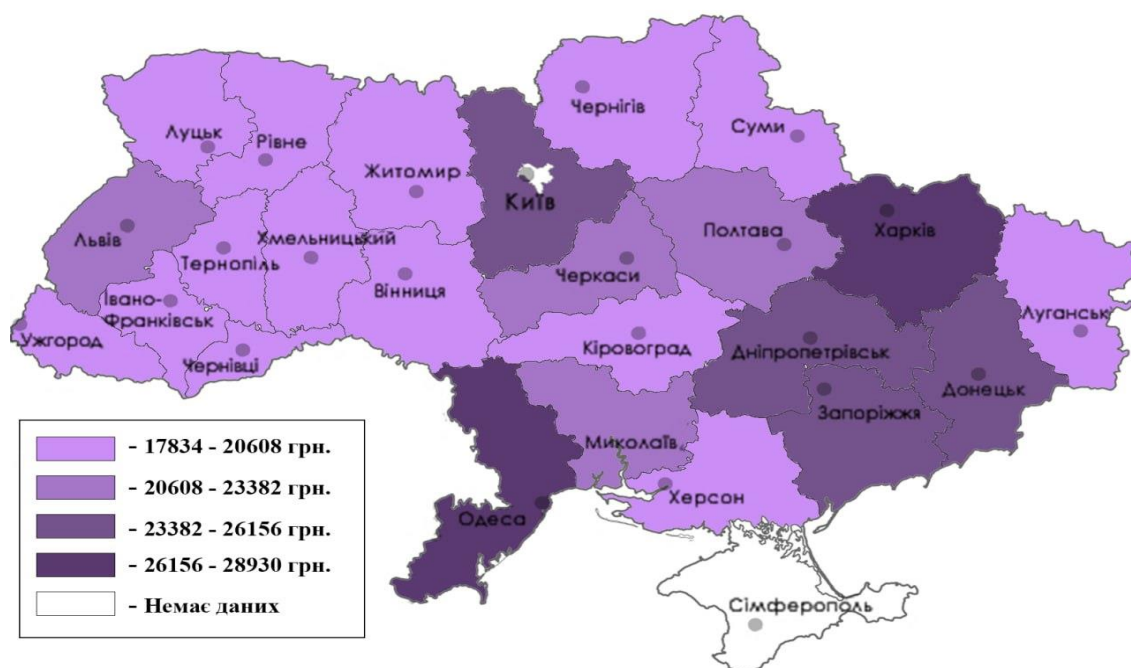

Рис. 2.10. Картограма розподілу регіонів України за рівнем витрат на душу населення у 2011 році

Джерело: побудовано автором за даними [40, 27]

На рисунку 2.10. видно, що витрати населення варіюються від 17 834 грн до 28 930 грн. Найнижчий рівень витрат спостерігається в регіонах, які включають Закарпатську, Івано-Франківську, Чернівецьку, Тернопільську,

Рівненську, Волинську, Хмельницьку, Житомирську, Вінницьку, Чернігівську, Сумську, Кіровоградську, Луганську та Херсонську області, де середні витрати населення становить від 17 834 грн до 20 608 грн.

Найвищий рівень витрат спостерігається в Одеській, Київській та Харківській областях, де середні витрати населення становить від 26 156 грн до 28 930 грн.

Таблиця 2.13

Розподіл областей України за величиною витрат на душу населення у
2021 році

Групи областей за рівнем витрат на душу населення, грн	Кількість областей	
	одиниць	% до підсумку
27720,0-64267,5	2	8,3
64267,5-100815,1	10	41,7
100815,1-137362,6	10	41,7
137362,6-173910,2	2	8,3
Разом	24	100,0

Джерело: побудовано автором за даними [40, 23, 27, 29]

У 2021 році більшість областей України - 83,4 % - мають витрати на душу населення у розмірі 64267,5 до 137362,6 грн.

На рисунку 2.11 видно, що у 2021 році у Луганській та Донецькій областях відзначається найнижчий рівень витрат на душу населення населення, від 27 720 грн до 64 267 грн. А найвищий рівень витрат спостерігається у Київській та Дніпропетровській областях, де середні витрат населення коливаються від 137 362 грн до 173 910 грн на душу населення.

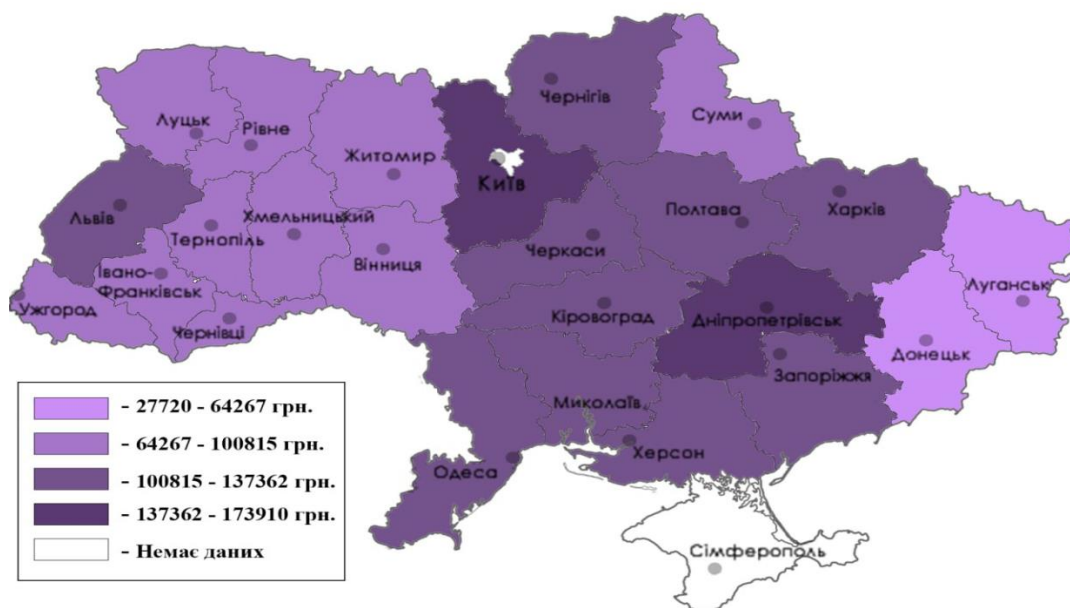

Рис. 2.11. Картограма розподілу регіонів України за рівнем витрат на душу населення у 2021 році

Джерело: побудовано автором за даними [40, 27]

РОЗДІЛ 3. ІНТЕГРАЛЬНИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

3.1. Аналіз рівня життя населення за методикою розрахунку інтегрального показника

Композитні індикатори, також відомі як інтегральні індикатори, використовуються в соціальних дослідженнях для представлення певної сторони складного явища чи процесу, які не можуть бути безпосередньо виміряні. Ці індикатори об'єднують набір змінних за допомогою ваг, які базуються на наукових обґрунтуваннях. Використання інтегральних індикаторів є поширеним в соціально-економічних дослідженнях, особливо коли є потреба оцінки явищ за допомогою визначеного набору показників, які неспівставні між собою. За допомогою розрахунку таких інтегральних показників можна порівнювати рівні життя населення в окремих регіонах, країнах у динаміці.

В якості показників для оцінки рівня життя населення в окремих регіонах було взято такі наступні показники як:

- доходи на душу населення,
- витрати на душу населення,
- рівень інфляції,
- рівень безробіття працездатного населення,
- рівень урбанізації,
- розмір середньої заробітної плати.

Для розрахунку інтегральних індексів спочатку необхідно знайти нормовані показники по областях - $k_1, k_2, \dots, k_5$ – використовуючи наступні формули:

$$\text{для показників стимуляторів} - k = \frac{x}{x_{\max}} \quad (3.1)$$

$$\text{для показників дестимуляторів} - k = \frac{x_{\min}}{x} \quad (3.2)$$

де $x_{\max}$ – максимальне значення показника серед областей України

$x_{\min}$ – мінімальне значення показника серед областей України

Далі розрахувати інтегральний індекс по областях, використовуючи формулу середньої геометричної:

$$I = \sqrt[n]{k_1 * k_2 * k_3 ... * k_n} \quad (3.3)$$

А потім проранжувати області України за значенням інтегрального індексу та зробити групування областей, виділивши три групи областей з рівними інтервалами (низький, середній та високий рівень життя населення).

Розрахунок інтегрального індексу наведено у додатку В. І за його результатами згрупуємо області у 2011 році та 2021 році.

Таблиця 3.1

Групування регіонів за значення інтегрального індексу у 2011 році

Групування регіонів України за рівнем життя населення	Кількість областей	
	одиниць	% до підсумку
0,5976-0,6808	11	45,8
0,6808-0,7640	7	29,2
0,7640-0,8472	6	25,0
Разом	24	100,0

Джерело: побудовано автором за даними [23, 3, 4]

У 2011 році більшість областей України мали низький рівень життя населення – 45,8% від загальної кількості населення.

Таблиця 3.2

Групування регіонів за значення інтегрального індексу у 2021 році

Групування регіонів України за рівнем життя населення	Кількість областей	
	одиниць	% до підсумку
0,3901-0,5094	3	12,5
0,5094-0,6287	14	58,3
0,6287-0,7479	7	29,2
Разом	24	100,0

Джерело: побудовано автором за даними [23, 3, 4]

У 2021 році показники рівня життя населення покращились і вже 58,3%

областей за значенням інтегрального показника потрапили до групи з середнім рівнем життя.

Для наочності наведемо отримані дані групування на рисунку 3.1 та 3.2 у вигляді картограм.

Рис. 3.1. Картограма розподілу регіонів України за значенням інтегрального індексу 2011 році

Джерело: побудовано автором за даними [23, 3, 4]

Аналізуючи розподіл регіонів України за інтегральним індексом у 2011 році, ми можемо зробити наступні висновки. Перша група, до якої входять регіони з індексом від 0,5976 до 0,6808, включає Закарпатську, Івано-Франківську, Чернігівську, Чернівецьку, Тернопільську, Хмельницьку, Вінницьку, Житомирську, Рівненську, Волинську та Херсонську області. Ці регіони мають найнижчий рівень індексу, що вказує на те, що вони можуть потребувати додаткових зусиль для покращення економічного розвитку та соціального благополуччя. Друга група регіонів, з індексом від 0,6808 до 0,7640, включає Львівську, Миколаївську, Кіровоградську, Черкаську, Полтавську, Сумську та Луганську області. Ці регіони мають середній рівень індексу, що свідчить про їх проміжний рівень розвитку. Вони можуть бути на

шляху до покращення економічної та соціальної ситуації, але все ще потребують додаткових зусиль для досягнення більш стабільного розвитку.

Третя група, з індексом від 0,7640 до 0,8472, включає Одеську, Київську, Харківську, Дніпропетровську, Запорізьку та Донецьку області. Ці регіони мають найвищий рівень індексу, що свідчить про їх високий рівень життя. Вони можуть вважатися більш розвинутими та економічно стабільними. Завдяки своєму потенціалу для подальшого росту та прогресу, ці регіони можуть стати двигунами розвитку країни.

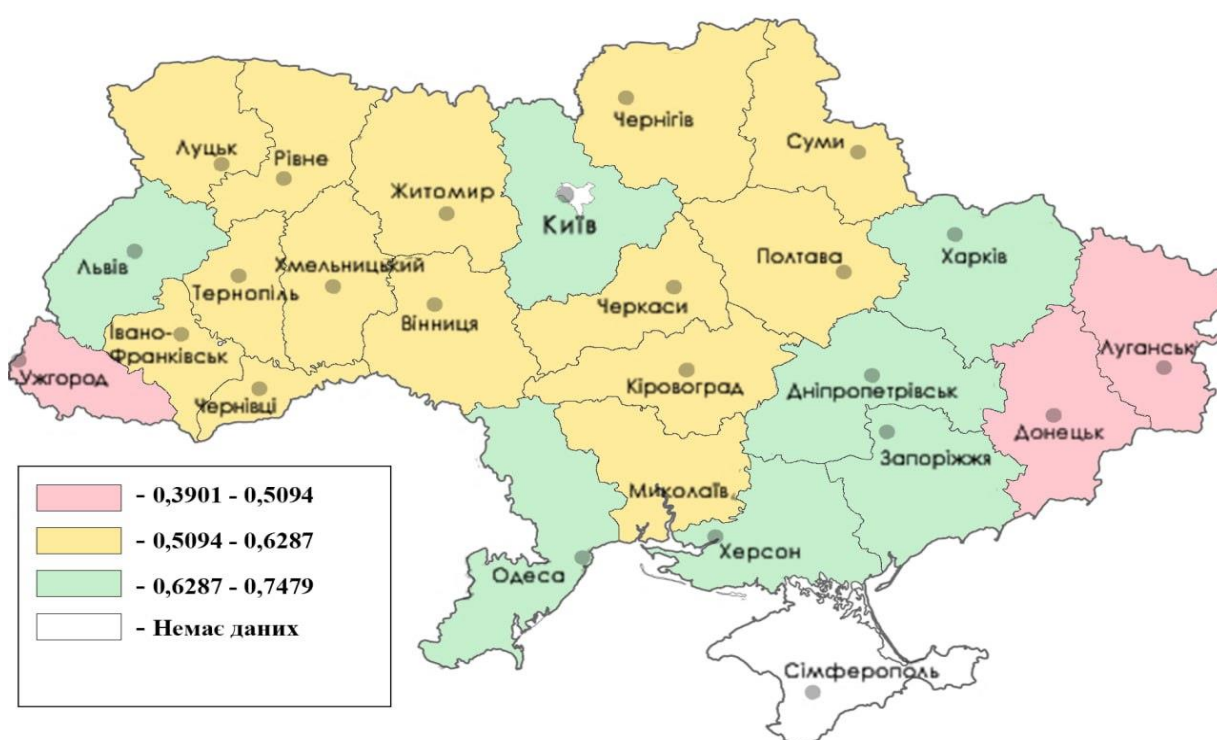

Рис. 3.1. Картограма розподілу регіонів України за значенням інтегрального індексу 2021 році

Джерело: побудовано автором за даними [23, 3, 4]

У 2021 році до групи з низьким рівнем життя потрапили Закарпатська, Донецька та Луганська області. До групи з середнім рівнем Івано-Франківська, Чернівецька, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Житомирська, Луцька, Рівненська, Миколаївська, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська та Сумська області.

Група з найвищим рівнем життя включає Одеську, Київську, Харківську, Дніпропетровську, Запорізьку, Львівську та Херсонську області. Ці регіони характеризуються високим рівнем індексу, що свідчить про їх високий рівень розвитку та потенціал для подальшого зростання. Вони виступають лідерами в економічному та соціальному розвитку країни і можуть служити прикладом для інших регіонів.

В цілому, цей розподіл індексу показує, що рівень економічного розвитку та соціального благополуччя різних регіонів України може значно варіюватися. Це вказує на потребу в диференційованому підході до розвитку різних регіонів, з орієнтацією на їх потенціал та особливості. Важливо надати додаткову підтримку інфраструктурі, освіті, бізнесу та іншим галузям у регіонах з нижчим рівнем індексу, щоб забезпечити балансовий розвиток країни в цілому.

3.2. Прогнозування рівня доходів та витрат населення України

Прогнозування рівня життя населення є однією з ключових задач у сфері економіки та соціального захисту. Рівень життя є важливим показником, що відображає матеріальний, соціальний та культурний статус населення. Визначаючи рівень доходів, доступ до освіти, охорони здоров'я, житлових умов, соціальних послуг та інших факторів, рівень життя впливає на якість життя кожного індивіда та загальний розвиток суспільства. Прогнозування рівня життя населення має велике значення для урядів, економістів, соціологів та інших зацікавлених сторін, оскільки це допомагає встановити стратегічні цілі та напрямки розвитку, розробити ефективні політики та програми, спрямовані на покращення якості життя громадян. Прогнозування рівня життя базується на аналізі інформації про економічні тенденції, демографічні зміни, рівень зайнятості, технологічний розвиток та інші фактори, що впливають на доходи та соціальне благополуччя населення. Цей процес прогнозування вимагає використання різних методів та моделей, а також аналізу історичних даних та трендів. Завдяки прогнозуванню рівня життя можна визначити

майбутні виклики та можливості, спрямовані на поліпшення соціально-економічного стану населення, забезпечення стабільного росту та сталого розвитку.

На основі результатів аналітичного вирівнювання можна спрогнозувати рівень доходів та витрат на 4 роки для всіх областей (результати представимо у вигляді таблиць), оскільки за результатами розрахунків коефіцієнтів детермінації та кореляції прогноз для України є недоцільним. Прогноз доходів та витрат на наступні 4 роки є цінним інструментом для планування та прийняття рішень в економічній сфері. Він дозволяє уряду, підприємствам та громадянам адаптувати свої стратегії та плани залежно від очікуваного рівня доходів та витрат. Прогнозування допомагає зрозуміти тенденції розвитку економіки, ризики та можливості, що сприяє більш об'єктивному прийняттю рішень. Формула для розрахунку прогнозних рівнів має вигляд:

$$Y_{t+\tau} = a_0 + a_1 * t \quad (3.4)$$

Прогнозовані дані по рівням доходів та витрат на душу населення наведено у додатку Г.

Отримані результати представимо на графіках.

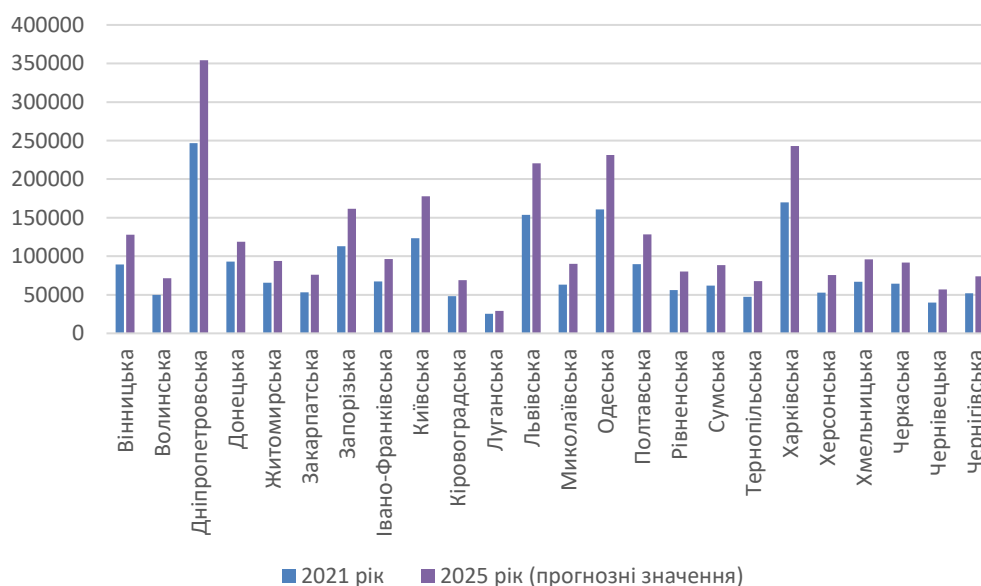

Рис. 3.3. Прогнозні рівні доходів на душу населення за регіонами України на 2025 рік

Джерело: побудовано автором за даними додатку Г.

На основі даних з таблиці 3.1, можна зробити декілька висновків, які можуть бути корисними для соціально-економічного аналізу країни. Загалом, відзначається очікуване зростання доходів більшості областей протягом найближчих чотирьох років. Це може свідчити про позитивні тенденції і можливості для соціально-економічного розвитку України. Зокрема, Дніпропетровська, Київська та Харківська області очікують значного зростання доходів, що може бути пов'язано з наявністю сприятливих економічних умов та можливостей для розвитку в цих регіонах. Дніпропетровська область передбачає зростання доходів з 246,480 грн у 2022 році до 354,026 грн у 2025 році. Київська область також прогнозує значне зростання доходів з 123,560 грн у 2022 році до 177,894 грн у 2025 році. Також варто відзначити, що Львівська та Одеська області очікують значного зростання доходів, що може бути пов'язано з розвитком туристичного сектору та інших галузей економіки. Наприклад, Львівська область передбачає збільшення доходів з 153,554 грн у 2022 році до 220,686 грн у 2025 році. Проте, є області, такі як Луганська та Чернігівська, де прогнозовані темпи зростання доходів нижчі. Наприклад, Луганська область очікує незначне зростання доходів з 25,434 грн у 2022 році до 29,190 грн у 2025 році. Це може відображати економічні та соціальні виклики, з якими ці регіони стикаються. У таких випадках, необхідно звернути увагу на розвиток і підтримку цих областей для забезпечення їх рівноправного і стабільного розвитку. Усі області очікують зростання доходів протягом найближчих чотирьох років. Зазначені прогнозовані значення відображають позитивну тенденцію, що свідчить про потенційне поліпшення економічного становища населення. Більшість областей мають помірні темпи зростання доходів. Загальний прогноз свідчить про позитивні перспективи зростання доходів населення в усіх областях. Однак, рівень доходів може відрізнятися в залежності від регіону, що може відображати різницю в економічному розвитку і соціальних умовах. Ці прогнозовані дані можуть бути корисними для визначення пріоритетних напрямків розвитку та прийняття рішень щодо

соціально-економічної політики в різних областях країни.

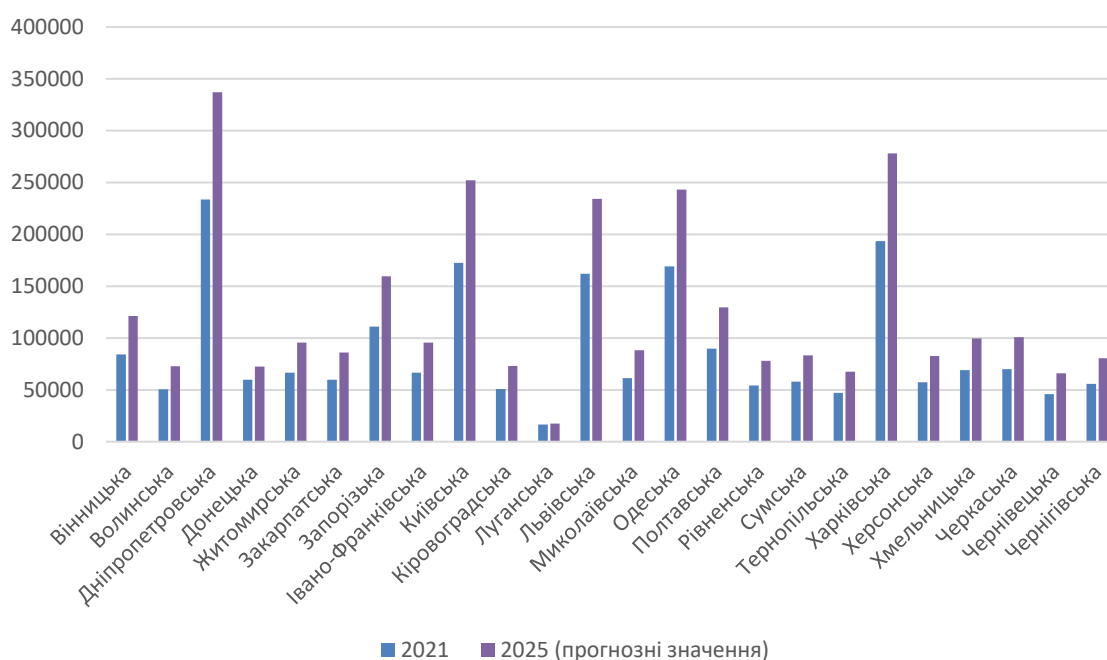

Рис. 3.3. Прогнозовані рівні витрат на душу населення за регіонами України на 2025 рік

Джерело: побудовано автором за даними додатку Г

Аналізуючи прогноз витрат населення областей України на період з 2022 по 2025 роки, виокремлюються деякі важливі висновки. Загалом спостерігається тенденція до зростання витрат у всіх регіонах, що свідчить про певне покращення економічної ситуації та зростання життєвого рівня населення.

Деякі області, зокрема Київська, Дніпропетровська та Львівська, відзначаються значним зростанням витрат на протязі розглянутого періоду. Наприклад, Київська область очікує істотне збільшення витрат з 172 593 у 2022 році до 252 191 у 2025 році. Це може бути пов'язано з розвитком міської інфраструктури, збільшенням економічної активності та зростанням зайнятості.

У той же час, інші області проявляють менші темпи зростання витрат. Наприклад, області, такі як Луганська, Полтавська і Волинська, відзначаються помірним зростанням витрат на протязі розглянутого періоду. Вони можуть

бути більш консервативними щодо соціально-економічних змін і мають меншу потребу в інвестиціях.

Аналізуючи прогнози доходів та витрат населення областей України на період з 2022 по 2025 роки, можна зробити кілька висновків.

По-перше, загалом спостерігається позитивна тенденція до зростання як доходів, так і витрат населення у більшості регіонів. Це свідчить про певне покращення економічної ситуації та зростання життєвого рівня у цих областях. Прогнози вказують на збільшення доходів у більшості областей з плином часу.

По-друге, є певні відмінності між рівнем доходів та витрат у різних областях. Наприклад, області, такі як Київська, Дніпропетровська та Львівська, відзначаються високим рівнем як доходів, так і витрат. Ці регіони можуть мати розвинену економіку та вищу життєву якість, що впливає на підвищений рівень доходів та витрат населення.

По-третє, варто звернути увагу на області, які мають менші значення доходів та витрат порівняно з іншими. Наприклад, Луганська, Полтавська та Волинська області можуть потребувати додаткової уваги та підтримки для поліпшення економічного становища та підвищення рівня доходів населення.

ВИСНОВКИ

Проведене статистичне дослідження оцінки рівня життя населення України в період економічної кризи надає глибоке розуміння ситуації та дозволяє зробити наступні обґрунтовані висновки.

1. Проведене дослідження показало, що рівень життя населення України зазнав змін протягом останнього десятиліття. Хоча деякі показники, такі як середня заробітна плата, відображають позитивні тенденції, ці зміни не рівномірні. Збільшення цін на продукти харчування та комунальні послуги призвело до зменшення покупної спроможності населення та погіршення його фінансового стану.

2. Важливим результатом дослідження є виявлення зростання нерівності у розподілі доходів в Україні. Розрив між багатими та бідними верствами населення збільшується, що ставить під загрозу соціальну стабільність та загальну якість життя громадян. Цей факт вимагає посилення соціальної політики, забезпечення рівних можливостей для всіх верств населення та впровадження ефективних заходів зменшення нерівності.

3. Дослідження показало, що інфляція в Україні також впливає на рівень життя населення. Хоча індекс споживчих цін зменшився протягом досліджуваного періоду, збільшення цін на основні товари та послуги спричинило зниження покупної спроможності населення.

4. Аналіз вказує на зміни в розподілі витрат та доходів між групами населення. Зростання витрат було більш помітним у найбільш забезпечених верствах, що поглиблює нерівномірність у фінансовому становищі громадян.

5. Порівняно з країнами Європейського Союзу, середня заробітна плата та пенсія в Україні залишаються низькими. Це свідчить про необхідність розробки та впровадження політик, спрямованих на підвищення рівня оплати праці та соціального захисту громадян.

Загалом, це дослідження надає вагому доказові підґрунтя для подальших соціо-економічних реформ в Україні. Щоб покращити життя громадян,

необхідно зосередитися на зменшенні нерівності, забезпеченні рівних можливостей для всіх верств населення, зростанні соціального захисту та розвитку економіки. Тільки тоді досягнемо більш справедливого та стабільного суспільства, де кожен громадянин матиме можливість належним чином забезпечити себе та свою родину.

У підсумку, оцінка та поліпшення рівня життя населення в Україні є важливим завданням, яке вимагає комплексного підходу, врахування офіційної статистики, думки та відгуків населення, розробки та впровадження соціальних програм та проектів.

Декілька можливих напрямків для поліпшення рівня життя населення в Україні можуть включати наступні шляхи:

1) Забезпечення стабільного економічного зростання, залучення інвестицій, розвиток малих та середніх підприємств, сприяння розвитку інновацій та технологій, покращення бізнес-клімату та забезпечення прозорих ринкових умов можуть сприяти підвищенню рівня зайнятості та доходів населення.

2) Розвиток соціальної інфраструктури, забезпечення доступу до якісної освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та житлових умов, впровадження мінімального соціального стандарту, підтримка сімей, дітей, молоді, літніх людей та інших вразливих груп населення можуть покращити їхній рівень життя.

3) Розвиток транспортної інфраструктури, водопостачання, енергетики, зв'язку, впровадження сучасних технологій та цифровізації, поліпшення комунальних послуг та інших сервісів можуть сприяти покращенню рівня життя населення в Україні. Розвиток інфраструктури та надання якісних сервісів можуть покращити умови життя населення, забезпечити зручний доступ до різних ресурсів та послуг, підвищити рівень комфорту та забезпечити ефективне функціонування суспільства.

4) Забезпечення сталих екологічних підходів, раціонального використання природних ресурсів, охорони природних заповідників,

зменшення забруднення повітря, води та ґрунту, сприяння використанню відновлювальних джерел енергії та енергоефективності можуть покращити якість довкілля та сприяти здоров'ю населення.

5) Забезпечення доступної та якісної освіти, підтримка наукових досліджень, розвиток інтелектуального потенціалу, підвищення рівня грамотності та освіченості населення можуть сприяти розвитку знання, інновацій та покращенню можливостей працевлаштування.

6) Розвиток діалогу, взаєморозуміння, толерантності, відкритості та участі громадян у прийнятті рішень, підтримка громадської активності та розвиток громадянського суспільства можуть сприяти розвитку відкритого, демократичного та справедливого суспільства.

7) Розвиток соціальної інфраструктури, підтримка уразливих верств населення, забезпечення рівних можливостей для всіх громадян, включаючи соціальний захист, медичну допомогу, пенсійну систему та інші соціальні програми можуть забезпечити соціальну справедливість та допомогти тим, хто потребує особливої підтримки.

8) Стимулювання економічного зростання, розвиток підприємництва, підтримка малого та середнього бізнесу, створення сприятливого інвестиційного клімату, розширення ринків збуту та підтримка економічних реформ можуть сприяти розвитку економіки країни та покращенню рівня зайнятості населення.

Конкретні заходи та стратегії можуть варіюватися в залежності від потреб, особливостей та пріоритетів кожної країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безробітне населення (за методологією МОП) за тривалістю пошуку роботи у 2010-2021 роках. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/rp/ean/ean_u/arh_brntp_rik_u.htm (дата звернення: 28.04.2024 р.).
2. Горянська С.В. Фінансове забезпечення соціального захисту населення // Фінанси України №6. – 2011
3. Державна служба статистики України. Економічна статистика. – URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cit.htm (дата звернення: 28.04.2024)
4. Державна служба статистики України. Середня заробітна плата за регіонами за місяць. – URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/gdn/reg_zp_m/reg_zpm_u/arh_zpm_u.htm (дата звернення: 28.04.2024)
5. Дмитришин Л.І. Диференціація доходів населення як показник рівня життя населення / Л.І.Дмитришин, Я. Я. Плешка // «Розвиток економічної системи в умовах глобалізації» (м. Хмельницький, 11-12 листопада 2016 р.). — Херсон : Видавничий дім "Гельветика", 2016 .- с .160 – 162
6. Дмитришин Л.І. Теорія і практика оцінки рівня і якості життя населення: зарубіжний досвід / Л.І.Дмитришин, Я. Я. Плешка // Еврика 15: Збірник наукових праць. – 2016.
7. Завидівська Н.Н., Завидівська О.І. Якість життя як основа для розвитку людського капіталу в умовах активізації глобалізаційних процесів. Вісник Університету банківської справи Національного Банку України. 2013. №3(18). С. 300-304.
8. Зайняте населення за професійними групами та статтю у 2010-2021 роках. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/rp/zn_ed/zn_ed_u/zn_ed_2013_u.htm (дата звернення 28.04.2024 р.).

9. Карюк В.І. Аналіз факторів впливу на рівень безробіття в Україні за сучасних умов. Вчені записки Університету «КРОК». 2018. №4. С. 94-102.
10. Кочемировська О. Розвиток трудового потенціалу як чинник економічного зростання України: аналіт. доп. К. : НІСД, 2014. 108 с.
11. Кравченко Н.В. Підвищення якості життя населення на засадах реалізації соціальної політики: дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.07 - "Демографія, економіка праці, соціальна економіка та політика". Маріуполь, 2016. 237 с.
12. Лисак В. Ю. Сутність заробітної плати та її значення в процесі економічного управління підприємством // Економіка і суспільство. - 2016. - Вип. 4. - С. 264-269. - URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/4_ukr/43.pdf (дата звернення: 04.05.2023)
13. Маркевич А. Є. Економічний зміст та підходи до поняття "заробітна плата" // Ефективна економіка. - 2015. - № 2. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_2_54 (дата звернення: 18.04.2024)
14. Мармоза А. Т. Теорія статистики. Підручник – К.: Центр учбової літератури. – 2019 – 592 с.
15. Номінальна і реальна заробітна плата. Основні форми заробітної плати URL: https://pidru4niki.com/10611207/politekonomiya/nominalna_realna_zarobitna_plata_osnovni_formi_zarobitnoyi_plati (дата звернення: 13.04.2024)
16. Про офіційну статистику: Закон України від 16.08.2022 р. №2524-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#n350> (дата звернення: 13.04.2024 р.).
17. Пісоцька Р. Індекс соціального розвитку, 2016. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/research/social-progress-index-2016.html> (дата звернення: 10.04.2024)
18. Про Державний бюджет України на 2013 рік : Закон України від 29 грудня 2013 року, підстава № 715-18 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5515-17> (дата звернення: 10.04.2024)

19. Про Державний бюджет України на 2014 рік: Закон України від 15 квітня 2016 року, підстава № 1063-19 [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/719-18> (дата звернення: 10.04.2024)
20. Про Державний бюджет України на 2015 рік: Закон України від 29 грудня 2015 року, підстава № 906-19 [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80-19> (дата звернення: 10.04.2024)
21. Про Державний бюджет України на 2016 рік: Закон України від 28 грудня 2016 року, підстава № 1809-19 [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/928-19> (дата звернення: 10.04.2024)
22. Рибак Г.І. Методогічні проблеми виміру рівня якості життя населення в регіоні. Комунальне господарство міст: науково-технічний збірник. 2011. №100. С. 321-329.
23. Рівень безробіття в Україні [Електронний ресурс] / URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/> (дата звернення: 28.03.2024 р.).
24. Сергєєва Л.Н. Моделювання впливу ставки податку на доходи домогосподарств та активність фондового ринку / Л.Н. Сергєєва. – Культура народів Причорномор'я. – 2013. – №247. – С. 87-92.
25. Соціально-економічний розвиток України за 2021 р. [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. - URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/infografika/2021/soc_ek_r_Ukr/soc_ek_r_Ukr_12_21.pdf (дата звернення: 20.04.2024).
26. Соціально-економічне становище домогосподарств України (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств) / Державна служба статистики України. – Київ, 2013. – 34 с.
27. Статистичний збірник «Регіони України» [Електронний ресурс] – URL: <http://www.ukr.stat.gov.ua> (дата звернення: 10.04.2023)
28. Соціальні індикатори рівня життя населення: [Статистичний збірник] / Державна служба статистики України. – Київ, 2013. – 221 с.
29. Статистичний щорічник України за 2020 рік – К.: Державна служба статистики України. - 2021.

30. Тарасова К. І. Статистичне дослідження проблем безробіття в Україні в регіональному розрізі // Економіка та суспільство : журнал. - 2018. - № 14. - С. 745-752.
31. Ткач Є.І. (ред.) Курс лекцій з дисципліни Статистика. Частина 1. Теорія статистики/ В. П. Сторожук, О.В. Кустовська, Є.І. Ткач, І.М. Ткач та ін.; Тернопіль: Економічна думка, 2006. - 224 с.
32. Українське суспільство 1992-2015. Соціологічний моніторинг / За ред. В.М. Ворони, М.О. Шульги. – К. : ІС НАНУ, 2008. – 656 с.
33. Фінансовий портал Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – URL: <http://minfin.com.ua> (дата звернення: 10.04.2024)
34. Христенко О. А. Статистика ринку: [монографія]. Миколаїв: МНАУ, 2021. - 60 с.
35. Державна служба статистики України Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України: URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/07/Zb_Bsph_2020.pdf (дата звернення: 10.04.2024)
36. Прожитковий мінімум в Україні по соціальним та демографічним групам з 2000 по 2023 рр. URL:: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/index.php/> (дата звернення: 10.04.2024)
37. Мінімальна зарплата в Україні з 2000 по 2023 рр. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/> (дата звернення: 10.04.2024)
38. Прожитковий мінімум в Україні по соціальним та демографічним групам з 2000 по 2023 рр. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/index.php/> (дата звернення: 10.04.2024)
39. Статистичний збірник/Statistical Publication "Витрати і ресурси домогосподарств України"/"Household Expenditures and Resources in Ukraine" URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/17/Arch_vrd_zb.htm (дата звернення: 10.04.2024)

40. ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ «Доходи та витрати населення» URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/02/zb_doch_21.pdf (дата звернення: 10.04.2024)

41. Макогон, І. С. Статистичний аналіз рівня життя населення України в умовах соціально-економічної кризи [Текст] / І. С. Макогон, О. В. Самоєнкова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 10. Частина І – Одеса, ОНЕУ. – 2024. – С. 9 – 15.

42. Макогон І. С., Самоєнкова О.В. Оцінка матеріального становища населення України: регіональний аспект // *Актуальні аспекти сучасної статистичної науки і практики*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті проф. А.З. Підгорного, м.Одеса, 2024 р.. Одеса: ОНЕУ, С.45-49. .

ДОДАТКИ

Додаток А

Роки	Середньомісячна заробітна плата, грн	Середній розмір місячної пенсії	Мінімальна заробітна плата	Мінімальна пенсія	Співвідношення середньої і мінімальної заробітної плати, разів	Співвідношення середньої і мінімальної пенсії	рівень інфляції, %	Реальна заробітна плата, грн.
2011	2297	1151,9	960	750	3,063	1,536	1,046	2196
2012	2722	1253,3	1104	822	3,311	1,525	0,998	2727
2013	3000	1470,7	1147	894	3,356	1,645	1,005	2985
2014	3148	1526,1	1218	949	3,317	1,608	1,249	2520
2015	3455	1581,5	1218	949	3,641	1,666	1,487	2323
2016	4362	1699,5	1476	1074	4,061	1,582	1,139	3830
2017	6008	1828,3	3200	1208	4,974	1,513	1,144	5252
2018	7711	2479,2	3723	1247	6,184	1,988	1,109	6953
2019	9223	2645,7	4173	1669	5,526	1,585	1,079	8548
2020	10727	3083	4723	1769	6,064	1,743	1,027	10445
2021	12337	3507,5	6000	1934	6,379	1,814	1,094	11277
2022	14577	3991,5	6500	2093	6,965	1,907	1,202	12127
2023	17442	5385	6700	2093	8,333	2,573	1,051	16596

Додаток Б

Темпи зростання номінальної та реальної заробітної плати в Україні за 2011 – 2021 рр., %

Рік	Щорічний темпи приросту номінальної заробітної плати %	Щорічний темпи приросту реальної заробітної плати %	Щорічний темпи приросту реальних наявних доходів населення %
2011	17,7	8,7	6,1
2012	14,8	14,4	9,7
2013	7,9	8,2	5,3
2014	6	-6,5	-11,5
2015	20,5	-20,2	-20,4
2016	23,6	9	2
2017	37,1	19,1	10,9
2018	24,8	12,5	10,8
2019	18,4	9,8	6,6
2020	10,4	7,4	2,6
2021	20,9	10,5	4,3

2021 рік

2021 рік														
Області	Доходи населення на душу, грн - X1	K1	Расходи населення на душу грн - X2	K2	Інфляція за рік КЄФ % - X3	K3	Урбанізація - X4	K4	Безробіття % - X5	K5	Средня ЗП на початок року- X6	K6		I
Вінницька	108530,2	0,74871	97073,75475	0,55818	0,02	0,45000	0,52	0,57143	11,4	0,60526	10751	0,77985	Вінницька	0,608
Волинська	91455,6	0,63092	92286,38103	0,53066	0,027	0,33333	0,52	0,57143	13,0	0,53077	10048	0,72886	Волинська	0,5395
Дніпропетровська	144955,9	1,00000	140683,0466	0,80894	0,035	0,25714	0,84	0,92308	9,1	0,75824	12744	0,92442	Дніпропетровська	0,7159
Донецька	59940,3	0,41351	42702,55643	0,24554	0,033	0,27273	0,91	1,00000	15,9	0,43396	13786	1,00000	Донецька	0,4786
Житомирська	102432,2	0,70664	99851,46515	0,57416	0,03	0,30000	0,60	0,65934	11,6	0,59483	10111	0,73343	Житомирська	0,5720
Закарпатська	78503,8	0,54157	85781,11565	0,49325	0,038	0,23684	0,37	0,40659	11,5	0,60000	10417	0,75562	Закарпатська	0,4762
Запорізька	126629,6	0,87357	125695,2772	0,72276	0,036	0,25000	0,78	0,85714	11,4	0,60526	12542	0,90976	Запорізька	0,6487
Івано-Франківська	92346,6	0,63707	90437,98018	0,52003	0,03	0,30000	0,45	0,49451	9,2	0,75000	10558	0,76585	Івано-Франківська	0,5518
Київська	128874,0	0,88906	173910,1559	1,00000	0,027	0,33333	0,62	0,68132	7,3	0,94521	12645	0,91723	Київська	0,7479
Кіровоградська	99423,2	0,68589	101670,1026	0,58461	0,035	0,25714	0,64	0,70330	13,7	0,50365	9780	0,70942	Кіровоградська	0,5440
Луганська	39742,0	0,27417	27719,99622	0,15939	0,033	0,27273	0,87	0,95604	16,7	0,41317	10324	0,74888	Луганська	0,3901
Львівська	115223,4	0,79489	116628,1442	0,67062	0,03	0,30000	0,61	0,67033	7,9	0,87342	11038	0,80067	Львівська	0,6493
Миколаївська	108330,3	0,74733	103716,2277	0,59638	0,037	0,24324	0,69	0,75824	11,7	0,58974	12535	0,90926	Миколаївська	0,5943
Одеська	125516,3	0,86589	134531,6526	0,77357	0,041	0,21951	0,67	0,73626	7,5	0,92000	10995	0,79755	Одеська	0,6556
Полтавська	122789,7	0,84708	117526,4666	0,67579	0,026	0,34615	0,63	0,69231	12,8	0,53906	11353	0,82352	Полтавська	0,6272
Рівненська	91721,4	0,63275	85680,97667	0,49267	0,026	0,34615	0,47	0,51648	10,5	0,65714	11406	0,82736	Рівненська	0,5584
Сумська	111299,7	0,76782	99567,112	0,57252	0,025	0,36000	0,70	0,76923	10,5	0,65714	10306	0,74757	Сумська	0,6253
Тернопільська	87719,2	0,60514	83771,42439	0,48169	0,023	0,39130	0,46	0,50549	12,3	0,56098	9922	0,71972	Тернопільська	0,5344
Харківська	122912,1	0,84793	134445,1674	0,77307	0,036	0,25000	0,81	0,89011	6,9	1,00000	10364	0,75178	Харківська	0,6918
Херсонська	98337,0	0,67839	102025,2142	0,58665	0,009	1,00000	0,61	0,67033	11,9	0,57983	9971	0,72327	Херсонська	0,6942
Хмельницька	102167,9	0,70482	96089,32402	0,55252	0,029	0,31034	0,58	0,63736	10,8	0,63889	10725	0,77796	Хмельницька	0,5806
Черкаська	104096,2	0,71812	106048,2854	0,60979	0,024	0,37500	0,57	0,62637	10,4	0,66346	10460	0,75874	Черкаська	0,6105
Чернівецька	83524,4	0,57621	89360,90918	0,51383	0,033	0,27273	0,43	0,47253	10,5	0,65714	9696	0,70332	Чернівецька	0,5102
Чернігівська	102085,9	0,70426	105081,7762	0,60423	0,03	0,30000	0,60	0,65934	12,9	0,53488	9877	0,71645	Чернігівська	0,5642
MAXIMUM	144955,8549	MAXIMUM	173910,1559	MINIMUM	0,009	Maximum	0,91	MINIMUM	6,9	MAXIMUM	13786,00000			Min 0,3901
														Max 0,7479

Інтегральний аналіз доходів населення України за 2011 рік

2011 рік

Області	Доходи населення на душу, грн - X1	K1	Расходи населення на душу грн - X2	K2	Инфляція за рік КЕФ % - X3	K3	Урбанізація - X4	K4	Безробіття % - X5	K5	Средня ЗП на початок року- X6	K6		I
Вінницька	23807,7792	0,77571	19967,02693	0,69017	0,028	0,85714	0,4976	0,54959	10,9	0,58716	1787,00000	0,66481	Вінницька	0,6795
Волинська	21759,32171	0,70896	20285,19125	0,70117	0,032	0,75000	0,5184	0,57259	9,1	0,70330	1722,00000	0,64063	Волинська	0,6769
Дніпропетровська	30605,69643	0,99720	25971,93847	0,89773	0,043	0,55814	0,8349	0,92208	7,3	0,87671	2461,00000	0,91555	Дніпропетровська	0,8472
Донецька	30691,70005	1,00000	24506,23571	0,84707	0,05	0,48000	0,9054	1,00000	8,7	0,73563	2688,00000	1,00000	Донецька	0,8178
Житомирська	23563,20038	0,76774	19975,70723	0,69047	0,039	0,61538	0,5805	0,64118	11,2	0,57143	1825,00000	0,67894	Житомирська	0,6580
Закарпатська	19571,67447	0,63769	17834,35411	0,61645	0,03	0,80000	0,3719	0,41075	10,2	0,62745	1800,00000	0,66964	Закарпатська	0,6153
Запорізька	29096,57668	0,94803	25966,04509	0,89753	0,046	0,52174	0,7694	0,84981	7,9	0,81013	2278,00000	0,84747	Запорізька	0,7984
Івано-Франківська	22626,90677	0,73723	19726,07703	0,68184	0,029	0,82759	0,4330	0,47820	9,3	0,68817	1947,00000	0,72433	Івано-Франківська	0,6803
Київська	28506,58986	0,92880	24731,89608	0,85487	0,039	0,61538	0,6146	0,67885	7,2	0,88889	2336,00000	0,86905	Київська	0,7970
Кіровоградська	23298,549	0,75912	19818,12761	0,68502	0,037	0,64865	0,6203	0,68512	9,4	0,68085	1812,00000	0,67411	Кіровоградська	0,6880
Луганська	25687,55478	0,83695	20327,78265	0,70264	0,056	0,42857	0,8672	0,95784	7,1	0,90141	2420,00000	0,90030	Луганська	0,7621
Львівська	25012,58455	0,81496	21976,56127	0,75963	0,049	0,48980	0,6078	0,67135	8,3	0,77108	1953,00000	0,72656	Львівська	0,6964
Миколаївська	25238,19606	0,82231	22191,82723	0,76707	0,044	0,54545	0,6771	0,74780	8,8	0,72727	2139,00000	0,79576	Миколаївська	0,7280
Одеська	25721,16391	0,83805	28778,73142	0,99475	0,054	0,44444	0,6677	0,73750	6,4	1,00000	2155,00000	0,80171	Одеська	0,7764
Полтавська	26508,60034	0,86371	21438,78583	0,74104	0,037	0,64865	0,6115	0,67542	9,9	0,64646	2220,00000	0,82589	Полтавська	0,7287
Рівненська	22666,89787	0,73854	19908,0978	0,68813	0,034	0,70588	0,4783	0,52831	11,5	0,55652	1885,00000	0,70126	Рівненська	0,6479
Сумська	24502,54992	0,79834	19420,86611	0,67129	0,036	0,66667	0,6751	0,74567	10,2	0,62745	1918,00000	0,71354	Сумська	0,7016
Тернопільська	20985,90899	0,68376	18241,62624	0,63053	0,037	0,64865	0,4387	0,48454	11,4	0,56140	1610,00000	0,59896	Тернопільська	0,5976
Харківська	28128,71773	0,91649	28930,56591	1,00000	0,041	0,58537	0,8008	0,88449	7,6	0,84211	2101,00000	0,78162	Харківська	0,8237
Херсонська	22191,93222	0,72306	20153,80365	0,69663	0,045	0,53333	0,6115	0,67537	9,8	0,65306	1721,00000	0,64025	Херсонська	0,6506
Хмельницька	23675,7206	0,77140	20044,57708	0,69285	0,04	0,60000	0,5500	0,60744	9,8	0,65306	1786,00000	0,66443	Хмельницька	0,6625
Черкаська	23136,53569	0,75384	21432,86378	0,74084	0,035	0,68571	0,5616	0,62028	10,0	0,64000	1835,00000	0,68266	Черкаська	0,6855
Чернівецька	20647,65694	0,67274	19226,34836	0,66457	0,024	1,00000	0,4223	0,46641	9,6	0,66667	1707,00000	0,63504	Чернівецька	0,6673
Чернігівська	24033,4751	0,78306	20157,31468	0,69675	0,036	0,66667	0,6296	0,69537	11,9	0,53782	1703,00000	0,63356	Чернігівська	0,6646
MAXIMUM	30691,70005	MAXIMUM	28930,56591	MINIMUM	0,024	Maximum	0,905415322	MINIMUM	6,4	MAXIMUM	2688,00000		Min 0,5976 Max 0,8472	